

VAKSDAL KOMMUNE
BYNÆRT BYGDELIV

Framlegg til
Handlingsprogram og økonomiplan
2020 - 2023

Innhald

Innleiing.....	3
Rammevilkår.....	4
Folketalsutvikling og demografi	4
Økonomiske rammevilkår	6
Styringssystem.....	8
Overordna planar	10
Kommuneplan – Samfunnsdel 2017 -2028	10
Kommunedelplanar.....	11
Planoversikt.....	13
Økonomiplan	14
Måltal	15
Drift.....	15
Utgifter	20
Investeringar.....	23
Lån, renter og avdrag	24
Fond.....	25
Handlingsprogram i planperioden.....	26
Gjennomgåande fokusområde.....	26
Tenestene	30
Organisasjon.....	35

Bilete framsida: Eksingedalen skule vann sølv i Nyskjerrigper 2019

Innleiing

Kommuneplan med delplanar er grunnlaget for handlingsprogrammet for dei neste fire åra. I handlingsprogrammet skal vedtatte mål i overordna planverk omsettast i prioriteringar og tiltak innafør økonomiske rammer i planperioden. Økonomidelen bygger på gjeldande økonomiplan oppdatert med endringar i rammevilkår, lovverk eller kommunale vedtak.

Kommunen har tatt strategiske vegval og møter utfordringane med innovasjon og nyskaping. Dette er i samsvar med eit av hovudmåla i den nye kommuneplanen «Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter». Kommunestyret har vedtatt framtidsetta mål og strategiar for dei neste ti åra. Dette vert fylgt opp i delmål og tiltak i komande planperiode og vidare i seinare rulleringar. Samhald, nyskapande og open er verdiane vi skal bygge framtida på.

Deltaking og meistring er viktig for livskvalitet og helse. Kommunen skal bidra til god folkehelse gjennom utvikling og tilrettelegging av samfunnet slik at den enkelte kan ta gode val. Gjennom tidleg innsats, trivsel og meistring i barnehage og skule, og tilrettelegging for aktivitet og deltaking i samfunnet skal me bidra til å fremje meistring og god helse.

Oppvekst og helse og omsorg driv omfattande kompetanse-, innovasjon og utviklingsarbeid innafør fleire områder. Utviklingsprogramma er både i eigen regi, gjennom samarbeid med andre kommunar og med ulike FoU miljø. I eit stadig meir digitalisert samfunn er forventningane til kommunane å halde tritt med utviklinga elles også på dette området. Vaksdal har tatt store steg dei siste åra og har fått på plass mange nye løysingar. Utviklingsarbeid og digitalisering må prioriterast høgt også i åra som kjem.

Effektiv og målretta ressursbruk vert stadig viktigare for å løyse oppgåvene. Å prioritere det viktigaste først, gjere nytte av teknologi, tenke smart og nyskapande er viktige prinsipp for ei berekraftig samfunnsutvikling som sikrar livskvalitet og livsgrunnlag i dag og i framtida.

Reduserte inntekter og svært høge investeringar vil svekke handlingsrommet og krevje raskare og større omstillingar. Investeringane i skulebygg er eit stort løft for ein kommune på vår størrelse og rådmann er uroa for ei monaleg stor auke i lånegjelda utan at investeringa skal redusere driftskostnader i særleg grad. Konsekvensane for opplæringstilbodet og andre tenester kan på sikt bli negative.

Endrings- og utviklingsarbeidet må styrkast for å sikre kompetanse, kvalitet og kostnadseffektiv drift. Nasjonalt har folkeveksten avtatt og prognosane er svakare vekst framover. Folketalsutviklinga i Vaksdal er usikker og viser nedgang. Planlegging og tilrettelegging for auka busetnad i «stasjonsbyane» vert sentralt for å skape vekst fram mot 2030. Oppstart av første byggetrinn av bustadfeltet på Stanghelle Vest er spanande.

Utfordringane vil krevje samarbeid på alle nivå i administrasjonen, og det vil krevje eit godt samarbeid mellom politisk nivå og administrasjonen. God kommunikasjon, informasjon og dialog vil vere viktig både i eigen organisasjon og i høve innbyggjarane.

Rammevilkår

Folketalsutvikling og demografi

For landet samla har folketalsveksten avtatt dei siste åra. Redusert netto innflytting og færre fødslar er årsaken til dette.

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pr 01.01 i året	4107	4153	4138	4132	4140	4096	4125	4123	4127	4045
Endring frå året før	-3	46	-15	-6	8	-44	29	-2	4	-82
Endring i %	-0,10 %	1,10 %	-0,40 %	-0,10 %	0,20 %	-1,10 %	0,70 %	-0,05 %	0,10 %	-1,99 %

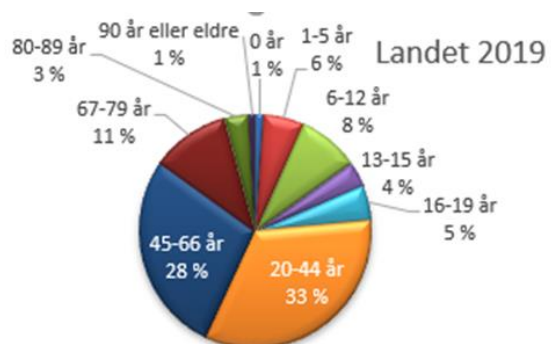
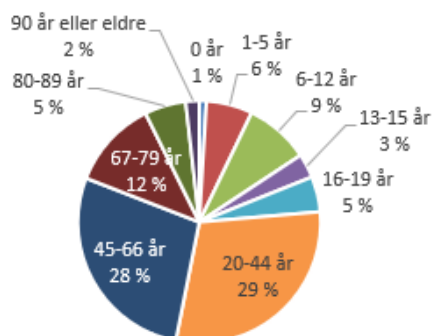
Siste 10 år har det vore liten endring i det totale folketalet i kommunen og fordelinga mellom kvinner og menn er tilnærma lik. Pr 31.12.18 var det 49,3% kvinner og 50,7% menn. Folketalet i landet har auka i same periode. I perioden 2009 til 2018 har kommunen busett flyktingar etter nasjonalt introduksjonsprogram. Innvandring har bidratt til å halde folketalet oppe i perioden. I 2018 har folketalet gått ned til 4045 pr 01.01.19. Låge fødselstal, utflytting og lite tilflytting ligg bak nedgangen.

Samanliknar ein folketalet frå år 2000 og fram til i dag finn ein at det har vore ei demografisk endring. Reduksjonane i folketal har kome innafør dei aldersgruppene som kommunen yter mest tenester til – barnehage, skule og eldreomsorg.

Aldersgruppe	År 2000		År 2019		Endring	
	Folketal	Fordeling	Folketal	Fordeling	Folketal	Endring i %
0-5 år	305	7,3 %	279	6,7 %	-26	-8,52 %
6-15 år	550	13,1 %	483	11,5 %	-67	-12,18 %
16-19 år	217	5,2 %	189	4,5 %	-28	-12,90 %
20-66 år	2234	53,3 %	2310	55,1 %	76	3,40 %
67 år eller eldre	886	21,1 %	784	18,7 %	-102	-11,51 %
Sum	4192		4045		-147	

Status folketal samanlikna med landet elles viser at Vaksdal skil seg ut ved at det er færre i alderen 25-66 år og fleire i alderen 67 år og over.

Vaksdal 2019

Framskrivingar

Framskrivingar utarbeida av Hordaland fylkeskommune/SINTEF i 2018 er lagt til grunn i økonomiplanen for 2020-2023. Folkeveksten nasjonalt har avtatt og i rapporten *Fylkesprognosar Hordaland 2018 – 2045: Befolkning* utgitt i april 2018 er det berekna lågare folketalsutvikling i perioden i fylket.

«For eit par år sidan var prognosane for befolkningsveksten i fylket mykje meir optimistiske. Dei nye tala frå Hordaland fylkeskommune viser at vi no er tilbake til ein meir normal situasjon med moderat vekst».

Dei peikar på tre årsaker:

- Innvandringa går kraftig ned
- Rekordlåge fødselsratar
- Eldre befolkning

I 2017 utgjorde nettoutflyttinga til fylket godt under 0,1 % av folketallet. Framover er den venta å ligge på omlag 0,2 % årleg, men med ein langsam nedgang fram mot 2044. Dette er langt svakare vekst enn tidlegare venta. Fødselsoverskotet var i 2017 berre 0,4 % og det er venta å gå sakte nedover mot 0,1% og i 2040. Dette heng saman med aldersfordelinga i befolkninga. På det meste utgjorde innvandring rundt eitt prosentpoeng av folkeveksten som del av folketallet.

Det er venta sterkast folketalsvekst i kommunane Os, Fjell, Askøy og Meland og størst nedgang i kommunane Odda og Ullensvang. Basert på prognosen utarbeida i 2018 får Vaksdal ei svak negativ folkevekst -0,4% i perioden 2019 -2045, noko som vil gje om lag ei slik utvikling. I planperioden utgjer det 36 personar.

Fylkesprognosar Hordaland: Vaksdal

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2045
4115	4103	4091	4079	4067	4055	4044	4033	4022	4011	4000	3990	3721

SSB si framskriving frå 2018 bygger på ein større nasjonal vekst enn det vi ser i dag.

	Økonomiplanperiode					Lav vekst		Høg vekst	
	2019	2020	2021	2022	2023	2030	2040	2030	2040
0 år	39	39	39	39	39	34	31	43	41
1-5 år	254	253	242	222	216	187	169	235	228
6-12 år	354	349	349	360	348	293	267	340	347
13-15 år	133	143	160	163	174	165	118	167	150
16-19 år	194	191	169	171	182	176	157	179	193
20-44 år	1214	1222	1231	1208	1214	1133	1000	1180	1092
45-66 år	1144	1118	1123	1119	1108	1112	1095	1131	1142
67-79 år	486	516	526	550	556	627	608	641	637
80-89 år	227	220	212	218	225	249	330	265	377
90 år eller	74	70	72	74	70	63	78	73	102
Sum	4119	4121	4123	4124	4132	4039	3853	4254	4309

Basert på nyare utvikling er det venta lavare vekst nasjonalt og for kommunane dei komande åra. I kommuneproposisjonen for 2020 legg regjeringa til grunn lav vekst. SSB oppdaterer framskrivingar annakvart år, neste er venta i juni 2020.

Berekningar frå Fylkesprognosar.no er lagt til grunn i planperioden. Med bygging av ny veg og bane er det venta folkevekst fram mot 2030 og 2040, dette må bereknast nærare i seinare økonomiplanar.

Økonomiske rammevilkår

Kommunen har hatt synkende inntekter dei siste åra, både frie inntekter frå staten og kommunen sine egne inntekter knytt til vasskraft og finansforvaltning er redusert. Tidlegare har kommunen hatt betydelege inntekter knytt til sal av konsesjonskraft og eigedomsskatt for kraftverk. Desse inntektene saman med avkastning aksjar og obligasjonar og «positivt premiavvik» vart brukt til å finansiere årleg drift.

Dei seinare åra har kommunen effektivisert og tilpassa drifta til lågare inntekter. Kommunen har lukkast med å gjere drifta mindre avhengig av ekstraordinære inntekter i drifta. Det er ikkje budsjettert med avkastning på aksjar/obligasjonar i økonomiplanen. Eventuell framtidig overskot frå sal av konsesjonskraft skal føre til redusert låneopptak og auka avsetjing til fond.

Det er fleire forhold som påverkar inntektene til kommunen:

- Folketalsutviklinga – låg vekst eller svak nedgang i folketalet
- Utviklinga innan vasskraft – reduserte inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og utbytte
- Endringar i inntektssystemet for kommunane

Kommuneproposisjonen 2020

Kommuneproposisjon vart lagt fram 14. mai i 2019. Regjeringen legg opp til ein svak vekst i kommunal sektor på mellom 0,3% og 0,5 %.

Inntektssystemet

Det er ikkje foreslått større endringar i inntektssystemet for 2020.

Ein del øyremerka tilskot vil frå 2020 verte innlemma i rammetilskotet. Dette gjeld mellom anna tilskot til psykolog, dagsentertilbod, lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak, tidleg innsats 1.-10. trinn, etablering og veterinæravvakt. Korleis dette slår ut på det samla rammetilskotet til kommunen vil framgå av Statsbudsjettet i haust.

Inntektsutjamning

Inntektsutjamninga er 60 prosent av skilnaden mellom kommunane sitt skattenivå og gjennomsnittleg skattenivå for landet. Tilleggskompensasjonen er 35 prosent av det skatte- nivået er under 90 prosent av landsgjennomsnittet. Kompensasjonsgraden blir vidareført som i noverande inntektssystem.

Overgangsordninga INGAR

Overgangsordninga med inntektsgarantitilskot (INGAR) gir kompensasjon for ei utvikling i rammetilskotet med meir negativt avvik enn eit fastsett beløp per innbyggjar (grenseverdien) frå landsgjennomsnittet, frå eit år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er no kr 400,- per innbyggjar. Det vil m.a.o. vere den delen av utviklinga i rammetilskot frå det eine året til det neste året som er meir enn kr 400,- per innbyggjar svakare enn landsgjennomsnittet som blir kompensert.

INGAR tek ikkje omsyn til endring i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjønstilskot. INGAR tek omsyn til endringar i inntektssystemet, innlemming av øyremerkte tilskot i rammeoverføring,

Regjeringen vil jobbe for en brukerrettet og effektiv offentlig forvaltning. Dette gir bedre tjenester til innbyggerne og effektiv bruk av offentlige ressurser. En satsing på innovasjon er nødvendig for å møte de store utfordringene offentlig sektor står overfor, med blant annet strammere økonomiske rammer, demografiske endringer og større sektorovergrepene utfordringer, som klimaendringene. Dette er også et sentralt budskap i Meld. St. 29 (2016-2017) – Perspektivmeldingen 2017. Vi står overfor betydelige utfordringer i årene framover, og vi må arbeide systematisk med å utnytte fellesskapets ressurser best mulig. Gode offentlige tjenester sikrer åpenhet og demokratisk kontroll, og legger til rette for en offentlig sektor som er bærekraftig, nyskapende, kunnskapsbasert og omstillingsdyktig.

oppgåveendringar, endringar i kriteriegrunnlaget (t.d. talet på eldre og psykisk utviklingshemma), bortfall av småkommunetillegg og nedgang i distriktstilskot.

Telletidspunkt

Telletidspunkt for innbyggjartal og aldersfordelinga i utgiftsutjamninga vil vere 01.07. i år som grunnlag for rammeoverføring i 2020. For inntektsutjamninga i 2020 er telletidspunktet innbyggjarar per 01.01.2020. For andre kriterium i utgiftsutjamninga enn aldersfordeling blir telletidspunktet 01.01.2019 for rammeoverføring i 2020.

Veksttilskot

Veksttilskotet blir gitt til kommunar som har hatt ein årleg befolkningsvekst dei siste tre åra høgare enn 1,4 prosent (gjennomsnitt per år). Hordaland har fleire kommunar med høg folke- vekst, særleg i omlandet til Bergen. Tilskotet er difor viktig i fylket.

Veksttilskotet blir gitt med eit fastsett beløp per innbyggjar utover vekstgrensa. Distriktstilskot utanom småkommunetillegg

Distriktstilskot utanom småkommunetillegg

Distriktstilskotet skal ivareta kommunar i Sør - Noreg med svak samfunnsmessig utvikling. Det blir gitt til kommunar som har ein distriktsindeks på 46 eller lågare. Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet, i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Den eine delen av tilskotet blir gitt med ein sats per kommune og den andre delen av tilskotet blir gitt med ein sats per innbyggjar. Begge delane av tilskotet blir gradert på grunnlag av distriktsindeksen slik at lågare indeks gir større tilskot.

Småkommunetillegg

Småkommunetillegget blir gitt til kommunar med under 3200 innbyggjarar. Tilskotet er frå og med 2017 gradert på grunnlag av distriktsindeks. Jo høgare distriktsindeks, jo høgare trekk- prosent i høve til fullt tilskot. Dei kommunane som har lågast indeks får ikkje noko trekk i høve til fullt tilskot. Skattenivået må ha vore under 120 prosent av landsgjennomsnittet, i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Distriktsindeks

Departementet legg opp til at noverande distriktsindeks blir vidareført ved fordelinga av distriktstilskot og småkommunetillegg i 2020. Departementet vil vurdere nærmare bruken av distriktsindeksen ved fordelinga av desse tilskota i inntekts- systemet. Departementet vil kome attende til dette på eit seinare tidspunkt.

Utgiftsbehov

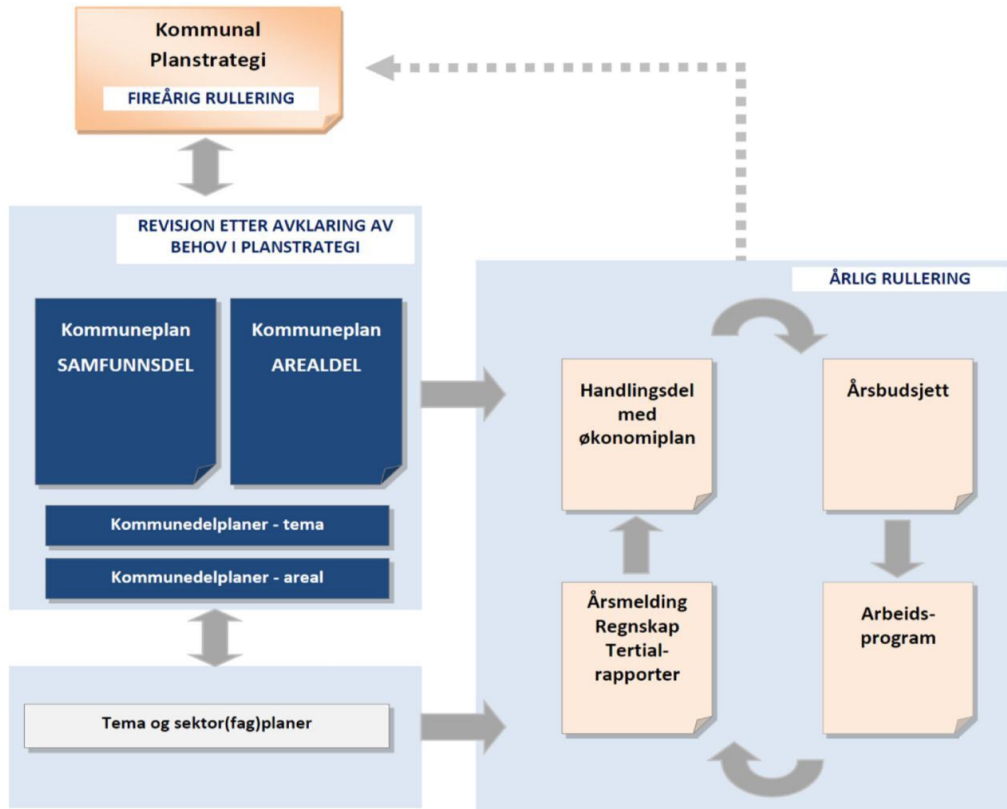
Gjennom utgiftsutjamninga i inntektssystemet skal kommunane få full kompensasjon for skilnader i kostnader som dei ikkje sjølve kan påverka. Grunnlaget for omfordelinga i utgifts- utjamninga er utgiftsbehovet per innbyggjar for landsgjennomsnittet og for den einkilde kommune.

Styringssystem

Gjennom gode plan- og styringsprosesser og god leiing skal kommunen ivareta rollen som tenesteyter, samfunnsutviklar og demokratisk arena.

Plansystemet består av kommunen sitt overordna og politisk vedtatte planverk som skal sikre gjennomføring av politiske mål og prioriteringar.

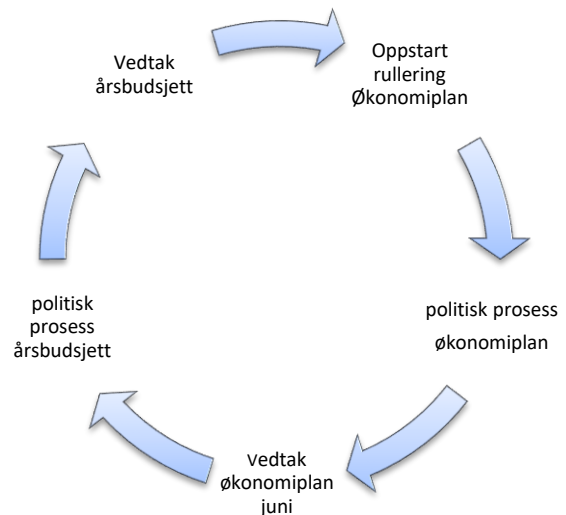
Kommunen sine oppgåver følgjer av kommunelova, plan- og bygningslova, øvrige lover og forskrifter, nasjonale føringar og politiske vedtak. Kravet til styring og samordning gjennom planlegging er blitt stadig sterkare. Gjennom reglane i plan- og bygningslova er kommunane m.a. pålagde å utarbeide samla kommuneplan for utvikling og samordna oppgåveløysing. Kommunane har vidare mynde til å styre arealbruken gjennom å utarbeide arealplanar. I gjeldande lovverk er det teke inn reglar som stiller sterke krav til samordning av ulike omsyn på alle plannivå.

Mange av oppgåvene blir operasjonalisert og implementert gjennom plansystemet. Kommunestyret vedtar alle overordna planar som kommuneplan, kommunedelplanar, ev temaplaner, handlingsprogram/økonomiplan og årsplan/budsjett. Styringsdokument på eit lågare nivå skal være ei operasjonalisering av overordna planar.

Årleg rullering av handlingsdelen/ økonomiplanen skjer i vårhalvåret med vedtak i kommunestyret i juni. Det vert lagt opp til politisk prosess gjennom orienteringar, drøftingar og temamøte i formannskap, plan og økonomiutval og kommunestyret. Rådmann sitt framlegg til handlingsprogram/økonomiplan vert lagt fram i juni.

Rådmann sitt framlegg til årsplan/budsjett basert på vedtatt handlingsprogram/økonomiplan vert lagt fram om hausten med politiske prosess før vedtak i kommunestyret i desember. Formannskap, plan og økonomiutval har årleg ein budsjettkonferanse ved oppstart av arbeidet.

Gode plan- og styringsprosesser krev leiarar som gir retning, utnyttar handlingsrommet og er resultatorientert. Samtidig skal leiarane legge til rette for ein arbeidskultur som fremjar læring og utvikling i heile organisasjonen. Det skal støttast opp om innovative løysingar.

Styringssystemet (verksemdsstyring) er rådmann sitt verktøy for iverksetjing og oppfølging av politiske vedtak, mål og prioriteringar. Verksemdsstyringa skal:

- vera basert på mål- og resultatstyring som overordna styringsprinsipp
- sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- sikre etterleving av lover og forskrifter
- integrere risikostyring og internkontroll
- sikre ei formålstenleg organisering, effektive arbeidsprosesser og riktig ressursbruk
- sikre læring, forbetring og innovasjon

Kommunen nyttar ulike styringsmodellar for å iverksetje politiske vedtak, prioriteringar og mål, og å skape best mogelege resultat og kvalitet i tenestene.

Linjestyring – styring av basisorganisasjon

Prosjektstyring – styring av mellombels organisasjon som eit prosjekt eller program

Kontraktstyring – styring av tenester som vert kjøpt frå andre

Eigarstyring – styring av selskapa som kommunen eig heilt eller delvis

Administrativt delegeringsreglement omhandlar ansvar og fullmaktsnivå i organisasjonen. Mål og resultatkrav er nedfelt i leiaravtalar.

Ei hensiktsmessig organisering, effektive arbeidsprosessar og god ressursbruk skal sikre at innbyggerane mottar tenester av rett kvalitet og til rett tid, og at organisasjonens ressursar vert nytta på ein effektiv måte og innafor vedtatte økonomiske rammer.

Overordna planar

Kommuneplan – Samfunnsdel 2017 -2028

Kommuneplanen har mål for kommunen i eit langsiktig perspektiv. Gjennom arbeidet med kommuneplanen er det utarbeida visjon og verdiar for kommunen. Verdiane skal liggje til grunn for kommunen sine val og målsetjingar.

Vår visjon er utforma slik «Vaksdal kommune – bynært bygdelig».

Overordna verdiar er uttrykt som

Nyskapande – Open – Samhald

Nyskapande

Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter.

- kommunen er medveten i si rolle i samfunnsutviklinga
- tenestene i Vaksdal er moderne, helsefremjande og innovative
- aktiv bidragsytar for eit regionalt og interkommunalt næringsliv
- eit samfunn som tek høgde for framtidige utfordringar
- veg- og jernbaneutbygging bidrar til positiv samfunnsutvikling

Open

Stasjonsbyane Vaksdal, Dale og Stanghelle er attraktive sentra som inviterer til aktivitet

- Dale skal vere ein samlingsplass for heile kommunen
- eit variert kulturtilbod som femner alle
- lett for næringslivet å etablere seg
- bredt tilbod av bustadar og arbeids- plassar, som samsvarar med folketalsvekst og arealtilgong

Samhald

Vaksdal kommune skal vere ein inkluderande og trygg stad å bu for alle

- trygge og utviklande oppvekstvilkår for barn og unge
- aktivitet for alle
- trygg stad å bu, og å ferdast
- god arealutnytting som bind både funksjonar og stader saman

Kommunedelplanar

Det er utarbeida kommunedelplanar for dei to store tenesteområda oppvekst og helse og omsorg.

Oppvekst mot 2020

I vår barnehage

- har me eit tett samarbeid med heim og lokalsamfunn med særleg fokus på fagområdet *nærmiljø og samfunn*
- er fagområda *kommunikasjon, språk, tekst og tal, rom og form* synleg i all aktivitet og leik
- står leiken sentralt. Vi er fysisk aktive, kreative og nytenkjande i eit trygt og utviklande leike- og læringsmiljø

I vår skule

- har vi eit godt samarbeid med heim og lokalsamfunn
- arbeider vi for at alle elevar når sitt maksimale faglege nivå med høg grad av mestring
- har vi elevar med høg grad av trivsel i eit godt fysisk og psykisk miljø

Vår skulefritidsordning

- er ein kreativ og utviklande arena med stor variasjon innan leik, kultur og ulike fritidsaktivitetar
- er prega av tydelege og omsorgsfulle vaksne
- har vi glade barn i eit godt fysisk og psykisk miljø

Tverrfagleg samhandling

- Vaksdal kommune er kjend for å ha eit lågterskeltilbod med eit hjelpeapparat som samarbeider svært godt på tvers av profesjonar
- Alle barn/unge/familiar føler seg trygg på at dei får god rettleiing og koordinert hjelp frå hjelpeapparatet når dei treng det
- Helsestasjon, barnevernet og PPT jobbar tett saman med skule og barnehage med fokus på tidleg innsats

Kommunedelplan oppvekst er planlagt rullert i planperioden jf vedtatt planstrategi.

Helse og omsorg 2015 – 2030

Aktivitet, deltaking og meistring – heile livet

- Vaksdal kommune skal ha fokus på helsefremjande arbeid og folkehelse
- Innbyggjarane i Vaksdal skal kunne ta helsevenlege val.
- Innbyggjarane i Vaksdal skal kunne ta helsevenlege val.
- Brukarmedverknad både på system- og individnivå

Mobilisera og engasjera omsorgsressursar i samfunnet

- Eit rikt organisasjonsliv med mange engasjerte innbyggjarar
- Eit samfunn der deltaking i frivillig arbeid vert oppfatta som positivt og attraktivt
- Ein frivilligsentral som vert brukt aktivt som møtepunkt mellom kommunen og dei frivillige og som set frivilligheit i system og etablerer og koordinerer tilbod
- Ei helse- og omsorgsteneste som legg til rette for samspel med lokalsamfunnet

Framtidsretta, berekraftige og «gode nok» tenester med vekt på førebygging og tidleg innsats

- Tilgjengelege førebyggjande tenester for innbyggjarane
- Førebyggja og redusera utvikling av sjukdom / helseplager
- Habilitering og rehabilitering og tilgang til tverrfagleg kompetanse / tverrfaglege team
- Rett helseteneste på rett stad til rett tid

Systematisk og kontinuerleg utvikling og innovasjonsarbeid

- Ta aktiv rolle i utvikling av tenestetilbod og medverka til og tilretteleggja for forskning
- Gjera teknologiske løysingar tilgjengeleg for brukarar og tilsette
- Ha tilsette som har oppdatert kompetanse innan IKT og velferdsteknologi
- Ha ei teneste som er open for nye og innovative løysingar

Tilsette som trivst på jobb og bidreg til å utvikla tenesta og nå måla

- Rekruttera og holda på mange nok og kompetente nok tilsette
- Ha tilsette som får vidareutvikla kompetansen sin
- Jobba for heiltidskultur
- Ha leiarar som ivaretek og utviklar sine tilsette, viser retning og har resultatfokus

Planoversikt

Følgjande planer er gjeldande eller under arbeid:

Plantittel	Tidsperiode	Vedtaksdato	Merknad
Kommuneplanen Samfunnsdel	2017 - 2028	13.02.2017	
Kommuneplanen Arealdel	2006 – 2016	19.02.2007	Ny plan til vedtak i 2019
Kommunedelplan Oppvekst	Mot år 2020	2013	Til rullering
Kommunedelplan Helse- og omsorg	2015-2030	11.04.2016	
Kommunedelplan for vegsamband Tysse- Kallestad		12.06.2006	
Kommunedelplan for klima og energi	2011 - 2015	26.09.2011	Ny del til kommuneplan
Strategisk næringsplan	2008 - 2012	2008	Tatt inn i kommuneplanen
Interkommunal kommunedelplan for Fjellheimen villreinområde	Plan med handlingsprogram 2016-2019	2016 i dei respektive kommunestyra	
Overordna plan for samfunnstryggleik og beredskap	2015-	2015	Oppdaterast ved endringar Til rullering i 2019.
Plan for kulturminne	2015-2018	14.12.2015	
Kulturplan	2016-2026	2016	
Trafikktryggleiksplan	2016-2020	Vedteken	Vert evaluert og oppdatert årleg. Til rullering 2019
Verneplan for Stølsheimen		Vedteken	
Bustadsosial strategiplan	2010 - 2015	08.02.2010	Til rullering
Rusmiddelplan (ruspolitisk handlingsplan)		2004	Til rullering
Hovudplan for vassforsyning		Vedteken	
Hovudplan for avlaup		Vedteken	

Godkjent planstrategi for perioden 2017 -2020.

Plantype og -namn	Vår 2017	Haust 2017	Vår 2018	Haust 2018	Vår 2019	Haust 2019	Vår 2020	Haust 2020
Kommuneplan								
Samfunnsdelen (2005)								
Arealdel (2007)								
Kommunedelplan Oppvekst								
Arealplanar								
Områdeplan Vaksdal								
Områdeplan Stanghelle								
Massedeponi								
Tema og fagplanar								
Overordna plan for Samfunnstryggleik og beredskap								
Strategisk plan for massehandtering								
Energi- og klimaplan								
Småkraft								
Ruspolitisk handlingsplan								
Trafikktryggleiksplan								
Bustadpolitisk strategiplan								

Økonomiplan

Økonomiplanen 2020 -2023 bygger på gjeldende plan. Endra rammevilkår og kommunale vedtak er tatt omsyn til.

Formelle forhold knytt til årsbudsjett og økonomiplan

Det lovmessige grunnlaget for Økonomiplan finn ein i Kommunelova §44. Kravet til handlingsprogram er heimla i Plan-og bygningslova §11-1 *Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.*

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan.
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår.
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6.
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt.
7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen.
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering.

Kommunen skal etter Kommunelova §45 vedta eit budsjett for neste år innan utgangen av året.

Kommunelova § 46 seier følgjande om innhald i årsbudsjettet

1. Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens eller fylkeskommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. I bevilgninger til formål kan det likevel gjøres fradrag for tilhørende inntekter. Kravet om budsjett hjemmel på utbetalingstidspunktet gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen er rettslig forpliktet til å foreta.
2. Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet.
3. Årsbudsjettet skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen eller fylkeskommunen kan forvente i budsjettåret.
4. Årsbudsjettet skal være stilt opp på en oversiktlig måte. Kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer, samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på, skal komme tydelig fram.
5. Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel.
6. Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.
7. I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår.
8. Departementet kan gi nærmere regler om årsbudsjettet og innstilling til årsbudsjettet. I disse reglene kan det stilles krav om oversikter over inntekter og utgifter for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet.

Måltal

Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har

Langsiktige mål for sunn økonomi

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter: 1,75 %
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter: på nivå med landsgjennomsnittet
- Disposisjonsfond minst 10%

Netto lånegjeld (*Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fråtrekt utlån og unyttta lånemidlar*) i prosent av brutto driftsinntekter pr 31.12.2018 er 58 %, medan landet, fylket og kommunegruppa ligg høgare. Snitt for landet u/Oslo er 78,5 % (data henta frå KOSTRA pr 15.03 – førebelse tal).. Langsiktig gjeld pr 31.12.2018 er kr 367 862 307,-.

Store investeringar i planperioden vil auke den langsiktige gjelda monaleg og kommunen vil sannsynlegvis passere snittet i landet. Dette avheng av investeringane som vert gjort i dei øvrige av landets kommunar.

Kommunen har mål om eit netto driftsresultat i samsvar med anbefalt nivå for å sikre sunn økonomi over tid. Overskotet er tenkt sett av til investeringar og disposisjonsfond for å takle ubalanse over tid. Netto driftsresultat i 2018 var 3,44%. Reduserte inntekter og auka kostnader til renter og avdrag vil setje dei langsiktige måla om resultat og reserver under press i heile perioden.

Høy investeringsaktivitet innebærer også økt behov for lånefinansiering. Både brutto og netto lånegjeld vokser mer enn inntektsveksten i både kommuner og fylkeskommuner. Økt lånegjeld gjør at kommunesektoren er mer følsom for renteendringer. (Rune Bye, sjefsøkonom KS)

Pr 31.12.2018 var disposisjonsfond kr 79.270.060, dette er 18,2 % av brutto driftsinntekter, og er rekna som eit sunt nivå. Grunna eit stort oppsamla premieavvik er det sett av midlar tilsvarande premieavviket til eit amortiseringsfond for å dekke negativt premieavvik, avskrivning og evt tap på verdipapir. Dette fondet utgjer ein stor del av disposisjonsfondet vårt. Ser vi bort får amortiseringsfondet er disposisjonsfondet 8,0 % av brutto driftsinntekter.

I økonomiplanperioden er det lagt til grunn å nytte amortiseringsfondet til årleg avskrivning av premieavviket og til å dekke negativt premieavvik og ev tap på verdipapir.

Drift

Kommunen står framfor store utfordringar økonomisk i planperioden. Inntektsgrunnlaget vert svekka og finanskostnadane aukar som følgje av større låneopptak til investeringar. Større omstillingar er nødvendig. I planperioden er det venta lav folketalsvekst. Vekst i folketalet noko fram i tid som følgje av veg og bane- utbygginga er eit mål, samstundes kan det auke investeringsbehovet. Kommunen slit i dag med eit stort vedlikehaldsetterslep og behov for investeringar. Lånegjelda er aukande og kommunen har store pensjonsforpliktingar i framtida. Tilpassinga av den kommunale organisasjonen til denne utviklinga pågår, men det er trong for auka omstillingstakt for å møte den framtidige økonomiske ramma.

Lågare inntekter

Endringar i inntektssystemet gjer at Vaksdal i mindre grad vert kompensert for smådriftsulemper. Demografiske endringar fører til reduksjon i inntektene og med nedgang i folketalet vert inntektene redusert. Endringane gjer effektar for rammetilskotet, men har sitt motstykke i at det er trong for færre tenester. Vaksdal er ein skattesvak kommune med inntekter under snittet, i noko grad vert dette

kompensert for med utjamningsmidlar og distriktstilskot. Inntekter knytt til kraftproduksjon vert brukt til tenesteyting til innbyggerane. Desse inntektene er sterkt redusert dei siste åra. Nye prognosar frå BKK gjer likevel eit håp om ei etterlengta oppgang dei neste åra.

Folketal og demografi

Veksten nasjonalt har bremsa opp og prognosane framover er lågare vekst. For Vaksdal er det venta nedgang fram mot 2040.. Vaksdal har over tid hatt stabilt folketal i hovudsak gjennom innvandring. I planperioden har vi lagt til grunn uendra eller litt lågare folketal. Det vert færre eldre over 80 år og barn/unge dei komande 4 åra og kommunen må tilpasse tenestene etter endra behov. Etter 2025 stig andelen eldre som i resten av landet. For Vaksdal sin del har SSB berekna ein nedgang frå 2,5 i alderen 20-66 år per eldre i 2019 til færre enn 2 i alderen 20-66 per eldre i 2040.

Endra behov og nye krav til tenestene

Regjeringa la fram oppgåvemeldinga vinteren 2015 (St.meld.14), i tillegg kjem nye oppgåver og krav i andre føringar t.d. primærhelsemeldinga St.meld. 26 (2014-2015) m.v. Krav til spesifikk kompetanse, bemanningsnormer og tal stillingar er døme på andre krav som kjem årleg innafor stadig fleire områder.

Vaksdal kommune leverer gode tenester til innbyggerane i dag. Med nye oppgåver og spesialiserte tenester aukar kravet til kompetanse og kapasitet i kommunane. Mindre kommunar må truleg samarbeide med andre om fleire tenester enn i dag. I planperioden er det nødvendig å fokusere på kjerneoppgåvene og dempe forventningane til auka tilbod utover det. Kommunen må vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative løysingar.

Framleis høgt investeringsnivå

Med slutføring av bygginga av nye Dale skule og vedtak om bygging av ny skule på Vaksdal er investeringsnivået i perioden særdeles høgt for ein kommune på vår størrelse. Desse investeringane reduserer i liten grad driftskostnadane. Låneopptak til investeringar aukar kapitalutgiftene monaleg i planperioden og reduserer handlingsrommet for andre tenester.

Endringane i helse og omsorg vil også krevje investeringar i perioden, men dette er investeringar som skal redusere driftsnivået framover. Om andre alternativ vert valt vil dette også auke dei allereie høge kapitalkostnadane til kommunen. Lån og tilskot gjennom Husbanken vil redusere kostnadane ved investeringa noko.

Samtidig som vedlikehaldsstrategien skal leggest til grunn for arbeidet med verdibevaring, må utgiftene tilpassast det økonomiske handlingsrommet. Finansiering av verdibevaring for heile bygningsmassen må skje over fleire periodar.

Raskare omstilling for å tilpasse oss rammevilkåra i planperioden

Behovet for rask omstilling for å tilpasse oss lågare inntekter og reduserte rammer til tenesteyting vil prege perioden. Auka kapitalkostnader og pensjonskostnader skal dekkast inn samtidig som både krav frå myndigheiter og forventningar i samfunnet aukar. Mange kommunar er i same situasjon.

I Perspektivmeldingen frå regjeringa, som vert lagt fram kvart 4 år, vert det stilt klare krav om prioritering og effektivisering i offentlig sektor herunder kommunane «*der man tidlegare har kunnet imøtekomme etterspørsel på fleire områder samtidig, vil man framover i større grad måtte prioritere mellom ulike formål. Det kan også bli behov for å nedskalere innsatsen på enkeltområder sammenliknet med i dag*». I Perspektivmeldinga 2017 vert

det trekt fram at det er naudsynt med ein tydelegare prioritering av mål og ein aktiv, systematisk og kontinuerlig innsats for å auke effektiviteten i offentlig sektor.

Rammetilskot og skatt

Rammetilskotet vert påverka av folketalutvikling, alderssamansetning og andre demografiske forhold samanlikna med landet samla. Kostnadsnøklar vert nytta i utgiftsutjamninga. Målet med utgiftsutjamninga er å sette kommunane i stand til å gje innbyggjarane likeverdige og gode tenester.

Kriteria i kostnadsnøkkelen kan i grove trekk delast opp i tre grupper; alderskriteria, sosiale kriteria og strukturelle kriteria. Alderskriteria og sosiale kriteria seier noko om alders-samansetning og levekårsdata i kommunane som påverkar etterspurnaden etter kommunale tenester. Strukturelle kriterier seier noko om variasjon i kostnadsforhold ved kommunen som kan forklare delar av kommunen sine utgifter, som kommunestørrelse og busettingsmønster.

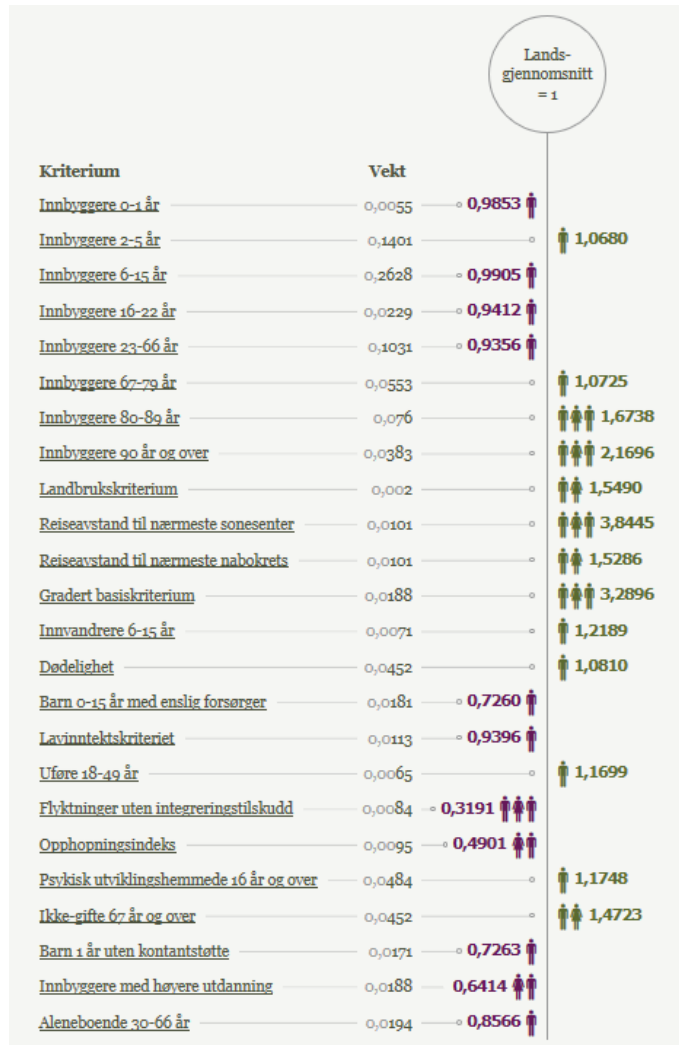
Det er venta reduksjonar i åra som kjem som følgje av demografiske endringar i kommunen, noko som krev tilpassing til endra behov og rammevilkår. Dersom vi legg SSB sin framskriving til grunn med middels nasjonal vekst frametter, og lav vekst for Vaksdal kommune, viser

utrekningar at det i planperioden kan påreknast reduksjonar i rammeoverføringane.

Inntektsbortfallet stiller krav til større og raskare endringar for å tilpasse oss nye rammevilkår og redusert behov for tenester.

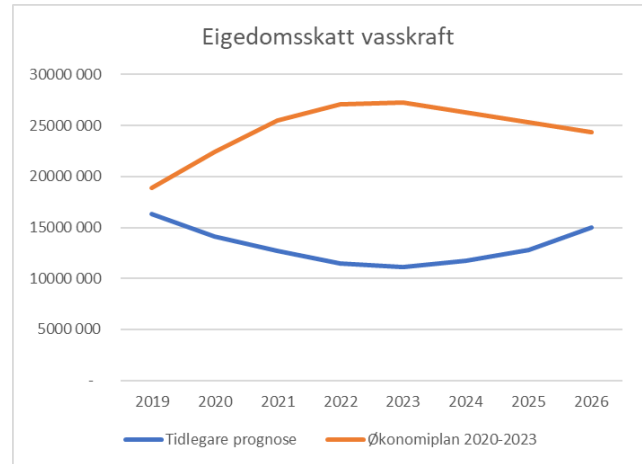
Om det vert nedgang i folketalet slik dei siste prognosane viser, vil det redusere rammeoverføringane til kommunen basert på forventa lavare behov for tenester. Det er lagt til grunn ein viss nedgang i rammetilskott grunna svakare/lågare utvikling enn landet.

Vaksdal Kommune har ein behovsindeks på 18,29% noko som gjer at kommunen vert kompensert for dei ovannemde kriteria. Kommunen vert derimot ikkje kompensert for nedgong i folketalet og det inntektsbortfallet det medfører.

Inntekter frå vasskraft

Eigedomsskatt er ein kommunal skatt som kommunen nyttar til finansiering av tenestetilbodet. Største delen av eigedomsskatten kjem frå kraftverkene, der skattegrunnlaget for komande år vert berekna av sentralskattekontoret basert på inntekter og kostnader dei siste 5 år. BKK kom med nye prognosar i desember 2018 som visar ein klar auke i eigedomsskatt frå vasskraftverk i høve til tidlegare prognosar. Dei siste åra har vi sett større svingingar i grunnlaget og større risiko for reduksjon. Kommunen legg til grunn prognosen frå BKK for BKK sine kraftanlegg i økonomiplanperioden.

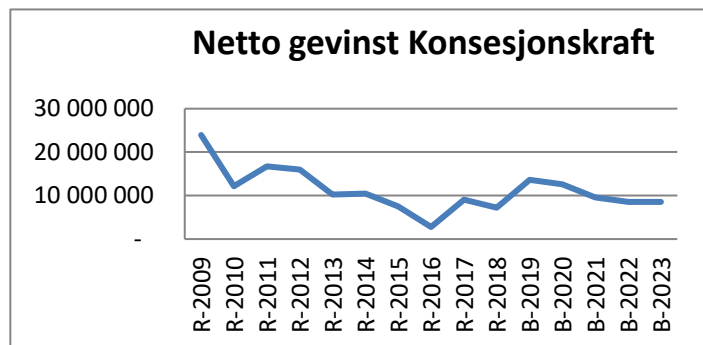

Grunnrenta er auka kvart år i det siste i tråd med reduksjon i selskapskatten. Med auka grunnrente vert eigedomsskatten i kommunen redusert, sjølv små endringar slår ut på skattedelen frå kraftverk. Kapitaliseringsrenta på eigedomsskatt har lagt fast på 4,5 % sidan 2011. Det gir eit lågare skattegrunnlag for kraftverka. Kommunen er av den oppfatning at kapitaliseringsrenta bør følgje utviklinga over tid i rentemarknaden.

Det er vedtatt endringar i eigedomsskatten frå 2019. Kategorien verk og bruk er fjerna og delvis overført næring frå 2019. Endringane gjeld ikkje for kraftverk, men nettanlegg vert i all hovudsak fritatt til liks med tele- og fiberanlegg og anna infrastruktur som tidlegare har vore skattlagt. For nærings eigedomar er det nytt at produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjonar ikkje skal skattleggast. Vaksdal har ikkje skattlagt produksjonsutstyr tidlegare og får ingen endring som følgje av denne endringen. Andre endringar frå 2020 vil medføre eit økonomisk tap for kommunen. Det er varsla fleire endringar framover i økonomiplanperioden.

For næring er det maksimal sats på 7 promille. For hus og fritidsbustader er det varsla at satsen vil verte redusert til 4 promille frå 2020 og det er dette som er lagt inn i økonomiplanperioden. Kommunen skal gjennomføre ny alminneleg taksering i 2019 med verknad frå 2020. Det er venta å kompensere noko for tapet endringane medfører. I økonomiplanen legg vi opp til mindre endringar i eigedomsskattegrunnlaget som følgje av ny taksering.

Kommunen har konsesjonskraft som vert omsett i marknaden. Dette salet har gitt Vaksdal kommune store inntekter som har vorte nytta i drifta. Netto gevinst har variert mykje, og fram til 2016 vart denne inntekta kraftig redusert. Konsesjonskrafta for 2019 vart seld til overforventa pris, og gevinsten reduserte låneopptaket for 2019 med 9 millionar. Årsakene til auken er samasett, frå global

klima- og energipolitikk til situasjonen i kraftmarknaden, teknologutvikling, CO₂-pris med vidare som påverkar prisane. Prognose framover visar ein nedgang igjen frå dagens nivå i økonomiplanperioden. Signala er at vi må forvente låge inntekter i åra som kjem, og det er gjort følgjande vedtak i KSAK 100/2016 «Ved gevinst ved sal av konsesjonskraft vert 2/3 av gevinsten overført frå drift til investering og 1/3 av gevinsten vert sett av til disposisjonsfond»

Konsesjonsavgift

Ved konsesjonar gitt etter industrikonsesjonslova (ikl) eller vassdragsreguleringslova (Vregl) av 1917, pliktar kraftverkseigarane å betale ein årleg avgift til staten og til dei berørte kommunane. Kraftverk bygd etter reglane i vassressurslova frå 2000 kan også bli pålagt å betale konsesjonsavgift, viss mildare årsproduksjon er over 40 GWh (vrl § 19). Føremålet med konsesjonsavgifta er både å gje kommunane ein del av verdiane som blir skapt ved utbygginga og/eller reguleringa, og dels meint som ein kompensasjon for skader og ulemper av allmenn karakter som ikkje blir erstatta på anna måte. Det er NVE som bereknar avgifta som kraftverkseigarane må betale til kommunane. Midlande vert brukt til lokal næringsutvikling (VNS) og ulike stimuleringsstilskot. Budsjettert beløp er 3,1 mill pr år i 2020-2023.

Naturressursskatt er ein særskatt for kraftproduksjonsanlegg, og utgjer 1,3 øre/KWh, kor 1,1 øre går til primærkommunen og 0,2 øre til fylkeskommunen. Naturressursskatten sjåast i saman med inntektsskatt frå forskotsppliktige, og vert ein del av det statlege inntektssystemet. Dette inngår i sentral skatteordning og vert ikkje påverka av lokal eigedomsskatt.

Renteinntekter og utbytte frå andre selskap

Renteinntekter og utbytte frå andre selskap har vore budsjettert med 2,7 mill dei seinare åra. Vaksdal kommune mottar utbytte frå BKK etter eigardelen på 0,37%. Dette har vorte redusert frå 2014 og fram til i dag, og BKK har tidlegare varsla at nivå for utbytte vil vere om lag 1,5 mill for Vaksdal kommune. Utbytte frå BKK frå regnskapsåret 2017 er 1,989 mill.

Avkastning på verdipapir – Aksjar og obligasjonar

Pr 31.12.2018 er kommunen sin portefølje på 95,6 mill.

I budsjett for 2019 er det budsjettert med ein netto gevinst på finansielle instrument på 1 mill. Dette er ikkje vidareført i økonomiplanperioden. Erfaringar frå svingingar i netto gevinst, gjer at kommunen tilpassar driftsbudsjetta utan at ein skal vere avhengig av denne gevinsten. Avkastninga i 2017 gav ein netto gevinst på 3,8 mill, men denne vart redusert til 645 000,- i 2018. 2018 såg lenge ut til å bli eit bra år for finansportefølgjen, men ein nedgang i årets siste månader reduserte denne avkastninga.

AKTIVAKLASSE	MARKEDSVERDI NOK	I PROSENT
Bankinnskudd	3 849 035	4 %
Sertifikat/obligasjoner	79 778 098	83 %
Aksjer	12 031 421	13 %
Totalt	95 658 554	100 %

Utgifter

Utgiftsnivået i kommunen har over tid vore høgt sett i forhold til tenestene, og inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og avkastning på aksjar har tidlegare vore brukt til drift. Kommunal drift går i hovudsak til å produsere velferdstenester som helse og omsorg, grunnskule og barnehagetilbod. Drifta er arbeidsintensiv, og løn og sosiale utgifter utgjør dei største utgiftspostane i kommunale budsjett. Samanlikna med landet forøvrig ser vi at av samla brutto driftsutgifter bruker Vaksdal kommune relativt mykje på helse og omsorg. Noko av denne forskjellen kan forklarast med fleire eldre, men kommunen har også eit høgt utgiftsnivå når ein justerer for talet på eldre.

2018		
Netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde	Landet uten Oslo	Vaksdal
Helse- og omsorg	36,7	49,1
Grunnskule	23,6	20,8
Barnehage	14,3	11,3
Eiendomsforvaltning, kommune	9,0	9,9
Samferdsel, kommune	1,8	3,4
Administrasjon, kommune	7,3	6,6
Politisk styring og kontrollvirksomhet, kommune	0,8	1,5
Brann- og ulykkesvern	1,5	2,5
Sosialsektoren samlet	6,0	1,3
Barnevern	3,9	2,7

Økonomiske rammer

Dei økonomiske rammene er ei vidareføring av gjeldande økonomiplan, korrigert for kjente endringar. Inntektene vi falle monaleg i perioden, og rammene til einingane må endrast tilsvarande.

Sentrale postar	Øk-plan 2020	Øk-plan 2021	Øk-plan 2022	Øk-plan 2023
Skatt på inntekt og formue	106 936	106 936	106 936	106 936
Ordinært rammetilskudd	158 379	158 145	158 157	158 157
Skatt på eiendom	33 838	36 858	38 498	38 630
Andre direkte eller indirekte skatter	3 100	3 100	3 100	3 100
Andre generelle statstilskudd	-	-	-	-
Konsesjonskraft	12 600	9 600	8 500	8 500
Sum frie disponible inntekter	314 853	314 639	315 191	315 323
Renteinntekter og utbytte	2 700	2 700	2 700	2 700
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-	-
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	14 600	18 900	22 600	25 300
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-	-
Avdrag på lån	25 900	28 000	28 600	28 100
Netto finansinnt./utg.	-37 800	-44 200	-48 500	-50 700
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk				
Til ubundne avsetninger	4 200	3 200	2 800	2 500
Til bundne avsetninger	3 100	3 100	3 100	3 100
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger	1 675	1 675	1 675	1 675
Netto avsetninger	-5 625	-4 625	-4 225	-3 925
Overført til investeringsbudsjettet	10 400	8 400	7 700	7 700
Til fordeling drift	261 028	257 414	254 766	252 998
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	261 028	257 414	254 766	252 998
Mer/mindreforbruk	-	-	-	-

Det er ikkje budsjettert med overskot frå sal av konsesjonskraft. 1/3 er avsett til ubundne fond og 2/3 vert overført til investering, i tråd med tidlegare vedtak. Ved auke i eigedomsskatt for bustadhus og fritidsbustader i 2017 var det føresett at 2 mill av denne auken skal overførast frå drift til investering. Dette er vidareført i planen i heile perioden.

Til fordeling drift

Det er venta at pensjonskostnadene vil auke ut over det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene i Statsbudsjettet. Auken i pensjonsutgiftene har samanheng med lønsutviklinga, låg rente og auka levealder. Dersom renta stig vil dette redusere utgiftene til pensjon noko. Redusert amortiseringstid for premieavvik bidrar til å auke samla pensjonskostnadar. I økonomiplanperioden vert det føreslått å hente inn midlar årleg frå premiefondet for å dekke auka pensjonskostnader og unngå ytterlegare nedtrekk. Avsetningane hjå pensjonsleverandøren dei siste åra gjer det forsvarleg å bruke frå fondet til slik dekning. Ved slutten av perioden er oppsparte fondsmidlar brukt. Eventuelt kan det tilførast mindre beløp ved overskot på pensjonsportefølgjen.

Rammer	Budsjett 2019	Øk-plan 2020	Øk-plan 2021	Øk-plan 2022	Øk-plan 2023
Sum til fordeling	270 758	261 028	257 414	254 766	252 998
Endring frå 2019 nivå		-9 730	-13 344	-15 992	-17 760
Endring inkl sum lønns og prisvekst		-18 269			
Utfordringane for 2020 budsjettet er over 18 mill.					

Driftsmidlane vert redusert i planperioden fram mot 2023 med omlag 18 mill frå 2019 nivå i tillegg til løns og prisvekst. Dei økonomiske vilkåra i komande planperiode vil krevje nye og større omstillingstiltak enn tidlegare. Det er nødvendig å bruke tida fram mot budsjettet til å utarbeide framlegg til tiltak for 2020 der omstillingsbehovet er passert 18 millionar, medrekna pris og lønsvekst. Driftsmidlane er derfor fordelt førebels i økonomiplan og synleggjort mogeleg bruk av premiefondet i ein omstillingsfase.

Rammer	Øk-plan 2020	Øk-plan 2021	Øk-plan 2022	Øk-plan 2023
Fellesområde Økonomi	29 884	29 150	28 856	28 659
Tenesteområde Helse og omsorg	111 833	109 084	107 983	107 248
Tenesteområde oppvekst	87 119	84 977	84 120	83 547
Tenesteområde Samfunnsutvikling	40 191	39 203	38 807	38 543
Bruk av premiefond	-8 000	-5 000	-5 000	-5 000
Sum	261 028	257 414	254 766	252 998

Investeringar

Investeringar i økonomiplanen					
KAPITALBUDSJETT	ØPL. 2020	ØPL. 2021	ØPL. 2022	ØPL. 2023	SUM 2020-2023
FELLES ØKONOMI - SENTRALT BUDSJETTERT					
Prosjekt interkommunalt arkiv	1 000 000	500 000	250 000	250 000	2 000 000
IKT og digitalisering	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
Kyrkja - investering	1 300 000	200 000	200 000	200 000	1 900 000
HELSE OG OMSORG					0
Prosjekt Demenssenter/helsehus	42 000 000	37 000 000	8 000 000	0	87 000 000
Prosjekt: Innovasjon i omsorg	300 000				300 000
Dagsenter elvavegen	2 100 000				2 100 000
					0
OPPVEKST					0
Dale barne- og ungdomskule	25 000 000				25 000 000
Tilbygg Vaksdal skule	20 000 000	47 750 000	27 750 000		95 500 000
Opprusting uteområde skular/barnehagar	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
					0
SAMFUNNSUVIKLING					0
Investeringar kommunale bygg	7 000 000	6 000 000	7 500 000	21 000 000	41 500 000
Stanghelle Vest - Tettaneset bustadområde			9 500 000		9 500 000
Møteplassar / grøntanlegg / nærmiljø / trafikkisikring	2 500 000	500 000	500 000	500 000	4 000 000
Samferdsel og rastiltak	5 600 000	2 800 000	4 000 000	4 000 000	16 400 000
Plan og geodata	1 200 000	1 100 000	300 000	300 000	2 900 000
Vassforsyning, sjølvkost	5 500 000	2 500 000	1 500 000	1 500 000	11 000 000
Avlaup, sjølvkost	10 500 000	9 500 000	7 500 000	7 500 000	35 000 000
SUM INVESTERINGAR	125 400 000	109 250 000	68 400 000	36 650 000	339 700 000

SUM INVESTERINGAR	125 400 000	109 250 000	68 400 000	36 650 000	339 700 000
Bruk av formidlingslån	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	8 000 000
Bruk av lån m/rentekomp. Skule/kyrkje	-	-	-	-	-
Bruk av ordinære lån	85 120 000	73 400 000	40 820 000	15 420 000	214 760 000
Samla låneopptak	87 120 000	75 400 000	42 820 000	17 420 000	222 760 000
Sal av fast eigedom	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	12 000 000
Frå fond	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	20 000 000
Frå drift	10 400 000	8 400 000	7 700 000	7 700 000	34 200 000
Frå MVA	21 880 000	19 450 000	11 880 000	5 530 000	58 740 000
Lån IB	494 678 307	554 498 307	600 498 307	613 318 307	
Lån IB + nytt låneopptak	581 798 307	629 898 307	643 318 307	630 738 307	
Avdrag	25 900 000	28 000 000	28 600 000	28 000 000	105 600 000
Avdrag formidlingslån	1 400 000	1 400 000	1 400 000	1 400 000	5 600 000
Sum avdrag	27 300 000	29 400 000	30 000 000	29 400 000	111 200 000
Lånegjeld etter avdrag	554 498 307	600 498 307	613 318 307	601 338 307	
Renteutgifter gamle og nye lån	14 500 000	18 900 000	22 500 000	25 200 000	66 300 000

Det er føresett at sal av fast eigedom, bruk av fond, overføring frå drift og MVA-kompensasjon reduserer behov for låneopptak.

Tiltak i investeringsplanen

Investeringar i gjeldande plan er vidareført i neste planperiode. Vedtatte endringar for perioden er lagt til, i årsbudsjetta vert det meir detaljert sett opp. Det er store investeringar i økonomiperioden, noko som vil føre til vesentlege konsekvensar i driftsbudsjettet frametter. Av større tiltak i perioden kan nemnast investeringar til skulebygg samt bygg for helse og omsorg.

Felles

Investeringane til IKT, datatryggleik og digitalisering er vidareført, her er det store behov i åta som kjem. Det er i all hovudsak prosjekter saman med kommunane i IKTsamarbeidet. Det er satt av 200 000 årleg til vedlikehald av kyrkjer og gravplassar. Nytt i planen er investeringar for å innfri lov og forskriftskrav for arkiv. Prosjektet er eit samarbeidsprosjekt mellom kommunar i Hordaland i regi av Interkommunalt arkiv . Prosjektperioden gå over fleire år.

Helse og omsorg

Midlane til bygg og utstyr/velferdsteknologi er vidareført. Ei eventuell investering må redusere driftskostnadane innan tenesteområdet. Det er lagt til grunn at ein nyttar Husbanken sine låne- og tilskotsordningar til dette prosjektet. Tilskotsordninga for rehabilitering av bygg er gjeldande ut 2021 innafor ramma Husbanken har til rådvelde. Det kan verta nødvendig med ytterlegare investeringar i perioden dersom det vert aktuelt med produksjonskjøkken og/eller vaskeri. Det er satt av midlar til ombygging i Elvavegen for å flytte dagsenter frå AOsenteret til bufellesskapet, jf eige sak.

Oppvekst

I planperioden er det lagt inn resterande del av vedteken ramme til ny Dale barne- og ungdomsskule på Dale med basseng, kultursal og folkebibliotek. Midlar til nybygg Vaksdal skule er lagt inn i samsvar med vedtatt kostnadsramme i 2019. Midlar til uteområde skular og barnehage er vidareført.

Samfunnsutvikling.

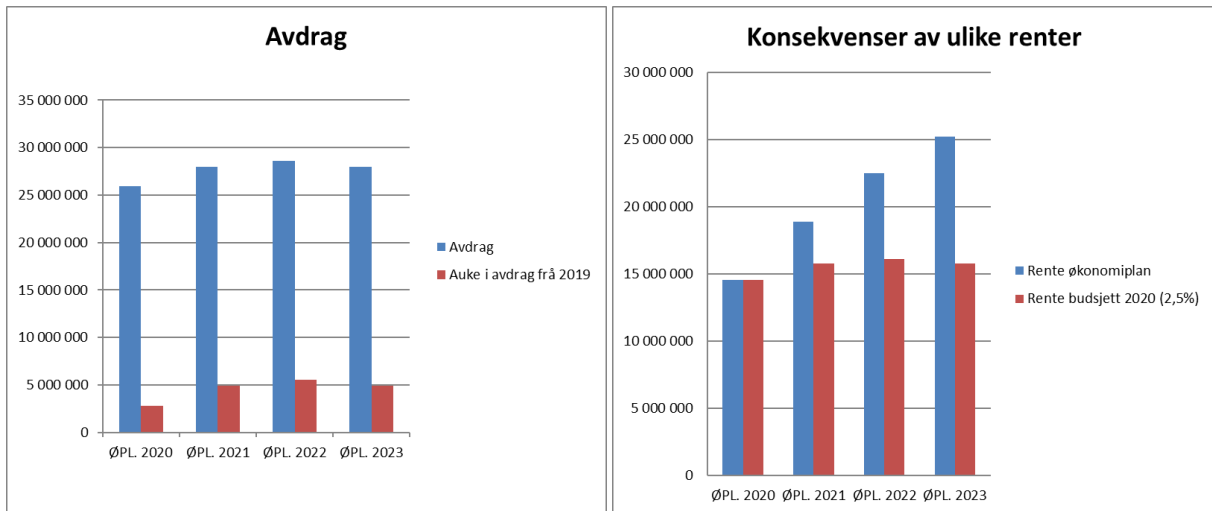
Det er vidareført midlar til investeringstiltak for kommunale bygg kvart år i perioden. Nærare oversikt over dei ulike tiltaka vert tatt inn i årsbudsjetta. Utsett prosjekt for bustader Jamne er tatt inn i 2023. Til utbygging på Tettanaset er andre byggjetrinn lagt til 2022. Generell pott til ulike tiltak knytt til samferdsel, nærmiljø og trafikksikring er vidareført. Noko kostnader knytt til kollektivterminal Dale, parkeringsplasser m.v er tatt med. Skyss har ansvar for kostnader til sjølve terminalen. Under klima og miljø er det midlar til sikringstiltak mot ras, flom og overvatn, her er det avdekka større behov dei neste åra. Det er sett av midlar til fullføring av områdeplanane på Vaksdal og Stanghelle. Innan sjølvkostområdet er kostnadane ved vass- og avløpssanering vidareført og auka som følgje av tiltak Stanghelle og Dale.

Lån, renter og avdrag

I Økonomiplanperioden er det lagt opp til store investeringar, spesielt knytt til skule på Dale og Vaksdal samt helsehus på Vaksdal.

Pr 31.12.2018 har kommunen omlag 367,8 mill i lånegjeld, ved utgangen av 2023 vil gjelda ha auka til over 630 mill. Investeringsrekneskapan er budsjettetert med tal inkl mva. Momskompensasjon for investeringar vert ført direkte i investeringsrekneskapan, og påverkar ikkje drifta.

I økonomiplanperioden vert det budsjettetert med ei budsjettrente på 2,5% i 2020, 3% i 2021 og deretter aukande til 4,0% i 2023. Dette gir ei auke på 10,7 mill i årlege kostnader i økonomiplanperioden. Avdrag stabiliserer seg i planperioden dersom det ikkje leggast opp til nye store investeringar, men denne har auka kraftig frå tidlegare år. I 2018 betalte kommunen omlag 16 mill i avdrag mens det i åra framover må betalast om lag 28 mill i årlege avdrag. Dette er kostnader som må dekkjast inn før ramma blir fordelt til drift og som skal betalast i lang tid framover.

Med dagens rentenivå er dette ein realistisk utvikling, men det er usikkerheit knytt til desse prognosane. I eit lengre perspektiv er det viktig å leggje til grunn ei høgare rente, slik at ei framtidig drift vil kunne bere større rente- og avdragsutgifter.

Fond

Kommunen har bygd opp disposisjonsfondet dei seinare åra. Hovuddelen er knytt til amortiseringsfondet for pensjonskostnader. I økonomiplanperioden er det lagt til grunn å nytte amortiseringsfondet til årleg avskrivning av premieavviket og til å dekke negativt premieavvik og ev tap på verdipapir.

I Kommuneproposisjonen 2019:

Lavt rentenivå har over tid bidratt til veksten i pensjonspremier og pensjonskostnader. Kommunesektoren har samtidig betydelig gjeld og har dermed også fordelar av det lave rentenivået. Departementet vil understreke at kommuner og fylkeskommuner har et selvstendig ansvar for pensjon, som er en del av lønns- og avtalevilkårene i kommunesektoren.

Fondstype	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
Disposisjonsfond	56 539 011	67 533 681	67 423 402	70 648 429	82 864 459	79 270 060
Bundne driftsfond- k.to 2.51	28 350 136	37 198 718	37 079 499	40 262 063	38 389 169	40 004 568
Ubundne investeringsfond – k.to 2,53	42 143 911	39 786 674	39 561 643	41 932 470	41 614 791	34 342 833
Bundne investeringsfond – k.to 2.55	8 488 193	4 007 774	4 629 879	5 786 471	4 797 626	3 539 875
Totalt fond pr. 31/12	135 521 251	148 526 847	148 694 423	158 629 433	167 666 045	157 157 337

Handlingsprogram i planperioden

Gjennomgåande fokusområde

FNs mål for bærekraft er universelle mål som forpliktar alle land i verden, også Norge. Dette inkluderer kommunane og vi vil integrere målene i lokalt planverk og handlingsplaner.

- *Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine.*
- *FN's Bærekraftsmål reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.*

Levekår og folkehelse

Fleire av **bærekraftmåla** omhandlar område som er viktig for gode levekår og god folkehelse: *motverke fattigdom, sikre god helse og fremme livskvalitet, sikre god utdanning og fremme livslang læring, oppnå likestilling, sikre tilgang på reint vatn, sikre bærekraftig økonomisk vekst, sysselsetting og anstendig arbeid og redusere ulikhet.*

Kommuneplanen innleiar med å skildre samfunnet vårt slik:

Vaksdal kommune er kjenneteikna av nærleik, samhold og omsorg. Det er eit samfunn der ein bryr seg om kvarandre. Lokal identitet gjennom mangfald, landskap, kultur, historie, næringsliv er viktige bærebjelkar i lokalsamfunnet.

God helse og gode levekår går som ein raud tråd gjennom heile planen og inngår i mål og strategiar som er valt. Dette finn ein og i kommunedelplanar og temaplaner frå dei seinare åra. Me ønskjer oss ein kommune og eit samfunn der det er mogeleg å vera aktiv og deltakande, og som er tilrettelagt slik at det fremjar mestring. Lev Vel i Vaksdal handlar om å fremje aktivitet, deltaking og mestring heile livet. Fokuset på «Tidleg innsats» handlar også om å fremje mestring og å hindre utenforskap.

For å skapa eit miljø der flest mogeleg deltek og er aktive, treng ein eit sterkt sivilsamfunn. Frivillig arbeid engasjerer og er viktig for fellesskap og utvikling. Pårørande og andre frivillige gjer ein stor og viktig innsats i dette arbeidet, men det er likevel stort potensiale for å nytta og samarbeida betre.

Folkehelsemeldinga «Mestring og muligheter» (2014-15) peikar på at kvar enkelt har ansvar for eiga helse, og at folkehelsepolitikken må leggja til rette og skapa gode mogelegheiter for det. Psykisk helse har fått større plass, og merksemda er retta mot aktiv aldring. Å delta i arbeidslivet vart framheva som både bra for helsa og for å sikra økonomisk tryggleik.

Folkehelseoversynet frå 2015 og årlege folkehelseprofiler syner både positive sider og kva utfordringar kommunen har. Profilen i 2019 er også gjennomgåande for fleire år og viser blant anna:

- Høg trivsel i skulen
- Trygt nærmiljø
- Lågare del med psykiske lidningar enn landet elles
- Høgt sjukefråver og høg del uføre
- Fleire med muskel og skjelettlidningar og diabetes type 2
- Fleire skader med behandling i sjukehus
- Fleire born under 17 års som bur i hushald med låg inntekt
- Fleire som treng stønad til livsopphald i aldersgruppa 20 – 29 år
- Færre innbyggjarar med vidaregåande skule og høgskule

Det er urovekkande at fleire indikatorar er raude i Folkehelseprofil 2019. I planperioden vil det vera behov for meir kunnskap. Det kan vera formålstenleg å knytte seg til eit eksternt forskingsmiljø som kan gjera ei analyse og gje oss framlegg til målretta tiltak.

Folkehelselova har som føremål å bidra til samfunnsutvikling som fremjar folkehelsa og bidreg til å utjamna sosiale skilnader. Det vert tydeleg presisert at folkehelsearbeidet skal vera heilskapleg på tvers av sektorar. Lova byggjer på fem prinsipp: utjamning, helse i alt me gjer, berekraftig utvikling, føre var, medverknad.

Mål og strategiar i handlingsprogrammet vil involvere alle deler av den kommunale verksemda. Samarbeid med frivillige, lag og organisasjonar, næringsliv, andre kommunar, fylket og statlege verksemdar er nødvendig for å motverke levekårsutfordringar. Å motivera og leggja til rette for ansvar for eiga helse og størst mogleg grad av aktivitet og deltaking er viktig.

Folkehelsearbeidet er sektorovergripande og dreiar seg om førebyggjande og systematisk arbeid.

Samfunnstryggleik

Kommunane står overfor store utfordringar med omsyn til demografiske endringar, klima- og miljø utfordringar og folkehelse. Kommunen har eit generelt og grunnleggjande ansvar for å ta i vare innbyggjarane sin sikkerheit og tryggleik innanfor sitt geografiske område. Alle uønskte hendingar skjer i ein kommune, og kommunane utgjør det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen.

Vaksdal kommune gjennomførte i 2014 ein heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse; «Saman om eit meir robust samfunn». I analysen er 70 uønskt hendingar analysert og lista opp. Av desse har 37 fått treff i farga sone i risikomatrissa for minst eitt av dei 8 konsekvenskategoriane.

På bakgrunn av sårbarheitsanalysen gjennomførte kommune ein hovudrevisjon av den overordna beredskapsplanen i 2015. Planen er rullert årleg eller ved endringar.

Overordna beredskapsplan er eit operativt «verktøy» som kriseleiinga skal nytte for å kunne handtere ulike uønskte hendingar på ein tilfredsstillande måte. I tillegg til ein god beredskapsplan, er ein avhengig av at kommunen si kriseleiing og støttepersonar har god kjennskap til innhaldet i planen og at dei har gjennomgått øvingar og reelle hendingar for at dei skal kunne gjere ein tilfredsstillande innsats. Tenestene har også egne beredskapsplanar basert på lokale forhold.

Kommunen har som mål å ta omsyn til tryggleik og beredskap i samband med den arealplanlegginga som skjer kontinuerleg. Det er m.a. krav om at det vert utarbeida risiko- og sårbarheitsanalyse i samband med alle nye reguleringsplanar. Forskrift om konsekvensutgreiingar omtalar i kva tilfelle det skal utarbeidast konsekvensutgreiing (KU) og kva denne skal innehalde.

Mål for samfunnstryggleik i planperioden

- Revidere heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse
- Gjennomføre ei årleg beredskapsøving for kriseleiinga, evaluering
- Årleg revisjon av beredskapsplan
- Sikre naudstraum til viktige funksjonar

Klima og miljø

Fleire av berekraftmåla omhandlar område som er viktig for klima og miljø: reint vatn, rein energi, innovasjon og infrastruktur, berekraftige byar og samfunn, ansvarleg forbruk og produksjon, stoppe klimaendringane, liv under vatn og på land

Kommunane må førebu seg og førebygga konsekvensar av klimaendringane. Tiltak som reduserer klimautslepp gjennom arealbruk, transportplanlegging og energiøkonomisering i drift av bygg er døme på dette. Heilskapleg utvikling krev ei meir samordna bustad-, areal- og transportplanlegging som skal bidra til effektiv arealbruk og eit meir miljøvenleg transportsystem. Utbygging av nye veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei slik utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar og andre konfliktområde. Vaksdal har mykje utpønding i dag og det ligg potensiale for folketalsvekst i raskare og tryggare transportsystem i framtida.

Klimautfordringar med auka nedbør, flaum, ras, havnivåstigning og springflo er tema som er viktige både som tema- og arealplanarbeid. Transportsektoren og industri er dei største kjeldene for klimagassutslepp, og halvparten av utsleppa skjer på område der kommunal sektor har verkemiddel. Eit sentralt mål er å ta klimaomsyn i all samfunns- og arealplanlegging, slik at tilpassing til eit «klimasmart» samfunn og ny teknologi gjev «grønt» skifte. Dette vil også gjelde for energi og nullutsleppsteknologi, og er del av kommuneplanen si overordna målsetting i samfunnsdelen, og pregar særleg arealplanlegging, beredskapsplanar, innkjøp og drift/vedlikehald. Klima, energi og miljø er eit viktig tema i arbeidet med områdeplanane i stasjonsbyane.

Mål for klima og miljø i planperioden

- Områdeplanar for stasjonsbyane
- Sikring mot ras, flom og overvatn
- Nye kommunale køyretøy skal som hovudregel vere elektriske.
- Utbygging av renseanlegg for avlaup
- Stille klimakrav ved innkjøp

Digitalisering

Ny teknologi og digitalisering gir ny muligheter for utvikling av samfunnet. Innafor alle område, i privat og offentlig verksemd, kan teknologi bidra til effektivisering og endring. Arbeidsoppgåver og jobbar vert automatisert og digitalisert. I stortingsmeldinga «Digital agenda for Norge» (Meld.St.27, 2016) er digitalisering trekt fram som eit viktig verkemiddel for auka produktivitet, innovasjon og omstilling i Norge. Perspektivmeldinga (Meld.St.29, 2017) som vart lagt fram i 2017 peiker på det same og trekker fram teknologi som ein viktig premis for eit framtidig godt velferdssamfunn. I kommunal sektor vert det særleg peika på eit potensialet for å nyttiggjere seg teknologi innan helse og omsorgs tenestene.

Digitalisering er eit viktig satsingsområde for Vaksdal kommune m.a. for å effektivisere arbeidsprosessar og betre tenestene til innbyggerane. I prosjektet «Lev Vel i Vaksdal» skal teknologi bidra til aktivitet og deltaking heile livet. «*Bruk av velferdsteknologi i dei*

kommunale helse- og omsorgstenestene skal gi folk moglegheit til å meistra eige liv og helse og bidra til at flest mogleg med nedsett funksjonsevne kan bu lenger i eigen heim». Dei neste åra vil velferdsteknologi verte ein viktig del av drift og tenestetilbod i kommunen.

Vaksdal skal vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative og digitale løysningar. Auka digitalisering er eit viktig satsingsområde både nasjonalt og lokalt. Innbyggerane i kommunen forventar digitale tenester og digital dialog med kommunen. Organisasjonen er avhengig av digitale løysingar for å kunne effektivisere arbeidsprosessar og tenesteproduksjon ytterlegare framover. Eit sterkt samarbeid mellom kommunar er plattformen for vidare utvikling lokalt.

Teknologiutvikling og digitalisering er en drivkraft for hvordan kommunal sektor organiserer, utvikler og leverer tenester. Digitalisering dreier seg i stor grad om endring og fornyelse av tjenester, prosesser og arbeidsmåter. Digitale løsninger må endres i takt med at teknologien og samfunnet endrer seg. (Digitaliseringsstrategi mot 2020, KS)

Innbyggerforventninger til kommunen:

- Tilbyr de tjenestene jeg har behov for, krav på og rett til
- Tilbyr alle relevante tjenester digitalt
- Tilpasser tjenestene til mitt behov
- Gjør det enkelt og intuitivt å finne fram
- Kommuniserer på et klart språk
- Gjenbraker opplysninger om meg
- Tilbyr meg enkel tilgang til alt mitt anliggende med kommunen
- Gir meg reell kontroll på egne data
- Misbraker ikke informasjon om meg

Mål for Digitalisering og IKT i planperioden

- Arbeide aktivt og målretta for digitalisering og innovasjon gjennom samarbeidet i IKTNH
- Tilby dei fleste tenester digitalt
- Tilgang til dine opplysninger gjennom «Min Side»
- Kommuniserer på eit klart språk
- God kommunikasjon i fleire kanalar
- Nyttiggjera oss teknologien innafor alle fagområde

Tenestene

Oppvekst

I rammene for tenesteområdet oppvekst ligg grunnskuletilbod, barnehagetilbod, PPT barnevernstenesta, helsestasjonen, Vaksdal introsenter, Vaksdal frivilligsentral og NAV.

Vaksdal kommune har 4 barnehagar og 5 skular. I tillegg kjøper kommunen skuleplassar til elevar frå Eidslandet skulekrins i Modalen kommune. Kommunen yter òg tilskot til Modalen for førskuleborn frå Eidsland og Eksingedalen som går i barnehage i Modalen.

I handlingsplanperioden er det fleire endringar og nye føringar i nasjonale plan- og lovverk, særleg innan barnevernstenesta og skule. Gjennomgåande tema i dei nye overordna nasjonale planane for skule og barnehage er folkehelse og livsmeistring, demokrati, medborgarskap og berekraftig utvikling. Tema om folkehelse og livsmeistring krev tett samarbeid med tenestene Vaksdal introsenter, NAV og tverffaglegteneste for barn og unge

Læringa framover skal sjåast i lys av at barn og unge skal ha kompetanse til å tileigna seg og bruka kunnskap og ferdigheiter til å meistra utfordringar og løyse oppgåver i kjende og ukjende samanhengar og situasjonar. Kompetanse inneber forståing og evne til refleksjon og kritisk tenking.

Ny overordna del for læreplanane og reviderte læreplanar for skule fram mot 2020 og ny rammeplan for barnehage vil naturleg verta ein del av ramma for kvalitetsutvikling i barnehagane og skulane våre. Kommunedelplan for Oppvekst skal rullerast i planperioden og denne vil byggja på dei nye nasjonale planane og føringane.

Medverknad skal prega dei daglege aktivitetane og fremjast i styrande prosessar i tenestene. Alle born og unge skal ha gode og trygge barnhage- og skulemiljø i Vaksdal. Oppvekst arbeider med å skape gode oppvekstmiljø. Både barnehage og skule jobber kontinuerlig med å utvikle dei tilsette sin kompetanse innanfor trygge og inkluderande miljø.

Mål for tenesteområde Oppvekst 2020 -2023

- *Vaksdal kommune skal byggje nye framtidretta skular på Dale og Vaksdal som innbyr til lærelyst og læring*
- Skulebygga vert utforma i tett samarbeid med tilsette for å sikre eit godt pedagogisk miljø
- Utvikla skulane i tråd med behov, føringar i læreplanar og styringsdokument
- Skulebygg og uteområde vert tilrettelagt for elevar og tilsette og er føremålstenleg for drift

Tenesta har tydelege og trygge vaksne som skapar gode relasjonar, læring, engasjement og motivasjon gjennom varierte arbeidsmetoder for å auka læringsutbytte hjå born og unge

- Skular og barnehagar innfører og gjennomfører systematisk metodikk for pedagogisk leiing
- Leiing i skular og barnehagar skal arbeida med barnehage- og skulebasert kompetanseutvikling i tråd med nasjonale føringar
- Nytilsette nyutdanna vert fulgt opp og rettleiia med god kvalitet

Tenesta auka bruk av teknologi og digitale verkty som støtte til læring og samhandling for kvalitetsutvikling

- Skulane held fram partnerskapet med Høgskule på Vestlandet for auka digital kompetanse

blant tilsette

- I samarbeid med Høgskulen på Vestlandet utviklar og piloterar lærarar i Vaksdal ei kompetansehevingspakke i koding og digital kompetanse innan realfag og arbeidslivsfag
- Barnehagane tek i bruk digitalt system for barnehage for å forenkla kommunikasjon, planarbeid og prosessar for tilsette og føresette.

Tenesta skal ha gode strukturar for systematisk arbeid og samarbeid i høve tidleg innsats for skape rammer der barn og vaksne opplever tryggleik, livsmeistring og medverknad.

- Innbyggjarane møter ei tenestene som samarbeider godt på tvers til det beste for born, unge, vaksne og familiar
- Barnehagane gjennomfører kompetanseheving for eit inkluderande barnehagemiljø i samarbeid med Høgskulen Innlandet
- Tilsette i skulefritidsordninga samarbeider på tvers av skulane for å utvikle kvaliteten skulefritidsordninga

Helse og omsorg

Tenesteområdet yter helse- og omsorgstenester til innbyggjarar i alle aldrar med fysiske, psykiske og/eller sosiale funksjonsvanskar. Det dreier seg om førebyggjande helsearbeid, råd, rettleiing og tilrettelegging, diagnostisering, behandling og re-/habilitering, aktivisering, miljøarbeid, pleie og omsorg og praktisk bistand.

Dei fleste tenester er forankra i dei to sentra som vart etablert gjennom prosjektprogrammet «Lev Vel i Vaksdal» i perioden 2016-2019: Ressurssenteret på Vaksdal og Helsehus med Vågtech visningsrom for teknologi på Dale. Overordna mål for

prosjektorganiseringa var å utvikla framtidretta og gode helse- og omsorgstenester for å møte dei utfordringar som kjem i åra framover, når etterspurnad og behov for tenester aukar samstundes som tilgjengelege ressursar vert redusert. Utviklingsarbeidet samsvarar godt med sentrale føringar og meldingar til kommunane om å satsa på innovasjon og effektive og kunnskapsbaserte metodar. Dette viktige utviklingsarbeidet, som er forankra i lokale styringsdokument og strategiar frå «Kommunedelplan helse og omsorg 2015 – 2030», må halda fram også etter at prosjektperioden er over. Nokre av delprosjekta frå «Lev Vel i Vaksdal» vil vara ut over prosjektperioden og inn i kommande økonomiplanperiode, t.d. gjeld det EU-prosjektet «DISH» som varer ut 2021. Vaksdal kommune deltek saman med kompetanse- og innovasjonsmiljø i Noreg og fem andre europeiske land i dette EU-prosjektet som skal utvikla og testa ut modellar for å fremja digital- og innovasjonskompetanse for helsepersonell.

Sentrale føringar melder at velferdsteknologi skal vera ein integrert del av helse- og omsorgstenestene frå 2020. Me vil innfri dette gjennom deltaking i Nasjonalt velferdsteknologiprogram og Vestlandsprosjektet, og innføring av velferdsteknologi vil få stort fokus i heile økonomiplanperioden.

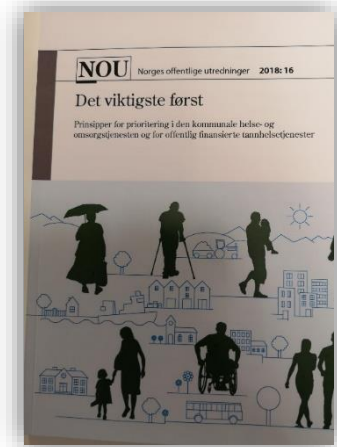
Eldrereformen «Leve hele livet» starta i 2019 og varer ut heile økonomiplanperioden. Kommunane skal kartleggja behov og utfordringar og gjennom politiske vedtak ta stilling til forslaga i reformen. Innsatsområde og metodar i reformen har svært mykje til felles med «Lev Vel i Vaksdal», noko som gir oss eit godt utgangspunkt for satsinga

I økonomiplanperioden vert det endringar og tilpassingar innan heile tenesteområdet. Økonomisk vert det krevjande med nedtrekk i stillingar som gir konsekvensar for og medfører endring i tenesteutøving. Grensa mellom offentleg og privat ansvar vert utfordra, og helsepersonell må samarbeida med

brukarar, pårørande og frivillige i langt større grad enn tidlegare. Me må prioritera hardt framover og konsentrera oss om det mest naudsynte og få mest mogleg ut av tilgjengelege ressursar. Samstundes må tenestetilbodet utviklast slik at me er førebudde på framtidige utfordringar.

Prioritering i kommunehelsetenesta er også sett på dagsorden gjennom «Prioriteringsmeldinga» NOU 2018:16. Meldinga føresler kriterier for prioritering av helsetenester i kommunane gjeldande både for politisk, administrativt og fagleg nivå. Betydninga av meistring og tilrettelegging for eigenmeistring er tydeleg framheva i NOU-en. Det same er trongen for betre kunnskapsgrunnlag og meir forskning i kommunehelsetenesta.

Rekruttering og å opparbeida og holda på kompetanse må ha fokus i kommande økonomiplanperiode. Me har framleis god fagdekning og høgt kompetansenivå, men me erfarar at det er aukande vanskar med å rekruttera til nokre typar stillingar og til vikariat.

Mål for tenesteområde Helse og omsorg 2020 -2023

Det overordna målet er at innbyggjarane skal få forsvarlege og gode tenester innanfor dei ressursar me har tilgjengeleg.

Me skal vidareutvikla Ressurssenteret i Jamneområdet og Helsehus med visningsrom for teknologi på Dale.

- Utvikla sentra i tråd med behov, føringar og styringsdokument.
- Kunnskapsbasert og innovativ utvikling av tenester og metodar.
- Styrka tverrfagleg samarbeid for å betra pasientforløp og få meir samanheng i tenestene.
- Bygningar og uteområde som er tilrettelagt for brukarar og er hensiktsmessig for drift.

Me skal ha fokus på ressursar hjå brukar og jobba helsefremjande, førebyggjande og rehabiliterande.

- Byggja ut tenester på dei nedste stega i omsorgstrappa.
- Saman med andre fag- og tenesteområde bidra til å betra folkehelsa i kommunen.
- Kompetanseheving og bevisstgjerung av tilsette.
- Nyttar metodar som kartlegg ressursar og har meir fokus på tidleg innsats og gruppebasert oppfølging samt habilitering/rehabilitering.

Me skal fremja og leggja til rette for brukarmedverknad.

- Nyttar eksisterande råd og organisasjonar/grupper for brukarmedverknad på systemnivå.
- Nyttar brukarmedverknad ved utviklingsarbeid.
- Ha fokus på brukarmedverknad på individnivå i møte med brukarar og pårørande og nyttar metodar som fremjar medverknad.

Me vil nytta omsorgsressursar i samfunnet, stimulera til auka innsats og leggja til rette for samarbeid med frivillige.

- Utvikla samarbeid med frivillige og Frivilligsentral og nytta moglegeheiter for å styrka dette gjennom konkrete samarbeidsprosjekt og egna verktøy.
- Leggja til rette for godt samarbeid og god dialog med pårørande, gjennom pårørandemøte og Brukarutval og anna.

Me skal digitalisera og ta i bruk teknologi for å nytta ressursar på beste måte, og for at innbyggjarar og brukarar kan oppnå betre meistring og livskvalitet.

- Auka kunnskap om mogelegheiter og produkt. Gjennom informasjon, visningsrommet Vågtech, kurs, vidareutdanning, nettverk, prosjekt m.m.
- Tilpassa tenestetilbod og realisera gevinstar etter kvart som nye produkt og metodar vert tekne i bruk.

Samfunnsutvikling

Kommunane står overfor store utfordringar med omsyn til demografiske endringar, klima- og miljø utfordringar og folkehelse. Heilskapleg utvikling krev ei meir samordna bustad-, areal- og transportplanlegging som skal bidra til effektiv arealbruk og eit meir miljøvenleg transportsystem. Utbygging av nye veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei slik utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar og andre konfliktområde. Vaksdal har mykje utpendling i dag og det ligg potensiale for folketalsvekst som følge av eit raskare og tryggare transportsystem i framtida. Kommunen legg til rette for utvikling gjennom områdereguleringsplanar for stasjonsbygdene Stanghelle og Vaksdal.

Utbygging og fortetting i stasjonsbyane er viktig for å realisere vinstane med ny veg og bane. Vaksdal som liten kommune vil ha utfordringar med å skape ei slik utvikling åleine, her er ein avhengig av samarbeid både med nabokommunar og andre offentlege samt private aktørar for å lukkast.

Konkurransen med andre område rundt Bergen vil framleis vera stor.

Næringslivet i Vaksdal er i utgangspunktet eit relativt lite miljø og det er liten aktivitet innan plan og bygg. Første byggetrinn på Tettaneset på Stanghelle er i ferd med å starte opp, andre byggesteg er lagt inn i planen i 2022.

Folketalsauke er ei hovudmålsetjing for kommunen og ligg til grunn for arbeidet med bustadutvikling, næringsutvikling og tenesteutvikling i kommunen fram mot 2040. Rådmannen legg til grunn at kommunen er ein aktiv samfunnsutviklar gjennom:

- godt samarbeid med innbyggjarar og frivillige lag og organisasjonar,
- å jobbe for gode løysingar i arbeidet med statleg plan for ny veg og bane for Arna –Stanghelle,
- utarbeiding av områdeplanar for utvikling av Vaksdal og Stanghelle.

Vaksdal kommune har **samhald, open og nyskapande** som verdier. Verdiane speglar eit samfunn der ein bryr seg om kvarandre. Lokal identitet gjennom mangfald, landskap, kultur, historie og næringsliv er viktige berebjelkar i lokalsamfunnet. Å vere bynær er ei viktig føremon for utvikling av kommunen.

Vaksdal nyttar nærliggande sentrum, som Voss og Bergen, til mange service- og tenestefunksjonar, og har såleis eit nært forhold til begge desse stadane.

God samfunnsutvikling blir skapt gjennom samspel mellom innbyggjarar, næringsliv, det offentlege og organisasjonslivet i kommunen. Det blømande og mangfaldige kulturlivet i kommunen er eit døme på det. Gjennom å synleggjere og vidareutvikle våre fortrinn kan me auke vår attraktivitet for å skape folkevekst og bulyst her i randsona til byen.

Kommunen forvaltar store verdier knytt til infrastruktur. Det er gjort ei kartlegging av tilstanden for kommunale vegar og bygg. Arbeidet syner at tilstanden på det kommunale vegnettet i hovudsak er god, medan det står dårlegare til med dei kommunale bygga.

Basert på tilstandsregistrering, vegtype og trafikkmengd er det utarbeidd ein handlingsplan for forsterking og grusing/reasfaltering av kommunale vegar basert på 4 ulike ramar .Total utbetningskostnad for kommunale vegar er rekna til 39,8 mill. kroner. Med ei ramme på 0,8 millionar kroner (nivå 1) tek det 50 år før alle veger er utbetra, 25 år ved nivå 2, 12,5 år ved nivå 3 og 8 år ved nivå 4. Ein reknar med at asfaltdekke har ei levetid på 15 år, det vil seie at nivå 3 vert anbefalt som ein fornuftig langtidsplan for vegnettet. Ein vil nytte den utarbeidde handlingsplanen ved prioritering av kommunale vegar.

Tilstandsregistreringa for kommunale bygg syner eit etterslep på vedlikehald på 500 millionar kroner innan 5 år. Skulebygga har dårlegast tilstand, men det er også store utfordringar for kulturbygg og helsebygg. Nye skulebygg vil redusere etterslepet på skulebygg.

Me har for stor bygningsmasse i høve til folketalet. For at me skal ha evne til eit berekraftig vedlikehald av kommunale bygg må vi redusere og effektivisere bygningsmassen monaleg. Me må tilpasse ambisjonsnivået for tilstand på bygga våre til dei strukturval som vert gjort for tenestene våre. Fleire av bygga våre må me avhende for å redusere driftskostnadene slik at me kan prioritere dei viktigaste bygga for kommunal tenesteproduksjon.

Me må i perioden framover prioritere hardare og syte for at investeringar i infrastruktur gjev oss lågare driftsutgifter. Store investeringar i økonomiplanperioden gjer det naudsynt med større tiltak for å redusere driftsnivået.

Målsettingar i økonomiplanperioden forankra i verdi og hovudmål i kommuneplanen:

SAMHALD	OPEN	NYSKAPANDE
Vaksdal kommune skal vere ein inkluderande og trygg stad å bu for alle.	Stasjonsbyane Vaksdal, Dale og Stanghelle er attraktive sentra som inviterer til aktivitet.	Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter.
Støtte til- og samarbeid med eldsjeler og lag organisasjonar om kulturarrangement, turløyper og nærmiljøanlegg.	Oppstart utbygging av Stanghelle vest med akseptabel økonomisk risiko for kommunen.	Auka sambruk i kommunale bygg, nye skulebygg på Vaksdal og Dale.

Organisasjon

Kommuneorganisasjonen er den største arbeidsplassen i Vaksdal. Om lag 430 personar fordelt på om lag 320 årsverk inkludert vikarar har kommunen som arbeidsgjevar. Menneska som arbeider her er vår viktigaste ressurs. Mange fagprofesjonar og yrkesgrupper er representert for å løyse kommunen sitt mangfald av oppgåver.

Overordna mål og strategiar

Visjon og verdigrunnlag

Gjennom arbeidet med kommuneplanen er det utarbeida visjon og verdiar for kommunen. Verdiane skal ligge til grunn for kommunen sine val og målsetjingar. Vår visjon er «bynært bygdeliv». Overordna verdiar er uttrykt som «Nyskapande – Open – Samhald».

Gjennom organisasjonsutviklingsarbeidet (OU) arbeide heile kommuneorganisasjonen med felles verdiar og valde «respekt – tillit – kompetanse – løysingsorientert». Desse verdiane høver godt inn under våre overordna verdiar fastsett i kommuneplanen.

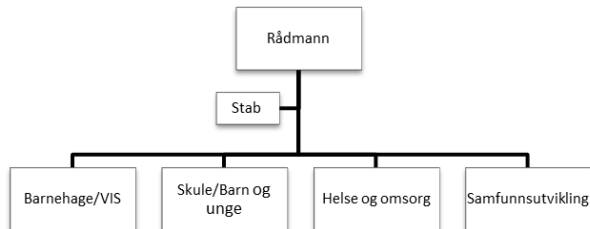
Visjon, verdiar, etikk og samfunnsansvar utgjer ei felles plattform.

Mål og strategiar for organisasjonen

- Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har
- Me møter innbyggjarane med dialog og profesjonalitet
- Me arbeidar systemisk og heilskapleg for å gje rett teneste til rett nivå til rett tid til lågast mogeleg kostnad
- Me legg vekt på lokal identitet og kultur i samfunnsutvikling og tenesteyting
- Me har det godt på jobb og er stolte av kommunen vår

Vi er organisert i to nivå med rådmannsnivå, stab og 4 resultateiningar.

Omsynet til samordning, effektiv oppgåveløysing og kvalitet for brukarane ligg til grunn for organiseringa . Organiseringa skal ivareta krav til rolledeling og gjennom det sikre god internkontroll. Godt leiarskap er avgjerande for å hente ut potensialet i organisasjonen og god leiing er avgjerande for innovasjon og utvikling.

I ei utfordrande tid for kommunen er det viktig å finne rett nivå for strategisk og operativ leiing for å sikre tilstrekkeleg kapasitet, kompetanse og endringskraft balansert mot økonomi.

Ein handlekraftig organisasjon fangar opp og responderer hurtig på behovsendringar, styrer etter fellesskapets beste løysningar og er god på intern og ekstern samhandling.

Administrativt delegeringsreglement omhandlar ansvar og fullmaktsnivå i organisasjonen. Mål og resultatkrav er nedfelt i leiaravtalar.

Kommunen nyttar ulike styringsmodellar for å iverksetje politiske vedtak, prioriteringar og mål, og å skape best mogelege resultat og kvalitet i tenestene:

- Linjestyring – styring av basisorganisasjon
- Prosjektstyring – styring av mellombels organisasjon som eit prosjekt eller program
- Kontraktstyring – styring av tenester som vert kjøpt frå andre
- Eigarstyring – styring av selskapa som kommunen eig heilt eller delvis

Styringssystemet (verksemdsstyring) er rådmann sitt verktøy for iverksetjing og oppfølging av politiske vedtak, mål og prioriteringar. Verksemdsstyringa skal:

- vera basert på mål- og resultatstyring som overordna styringsprinsipp
- sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- sikre etterleving av lover og forskrifter
- integrere risikostyring og internkontroll
- sikre ei formålstenleg organisering, effektive arbeidsprosesser og riktig ressursbruk
- sikre læring, forbetring og innovasjon

Etikk, kvalitet og egenkontroll

Kommunen ønsker å legge til rette for god styring, kontroll og arbeid med kvalitet i heile organisasjonen. Kommunen nyttar eit elektronisk kvalitetssystem som skal utviklast til eit leiings- og styringssystem for kommunen. Systemet skal gjera det enkelt for tilsette og leiarar å finne alle relevante dokument og skjema, synleggjera prosesser, og det skal være enkelt å få tilgang til styringsdata som avviksstatistikk og risikoanalyser.

Innafor helse , miljø og tryggleik er kvalitetssystemet eit godt verktøy. Rutiner, prosedyrer og retningslinjer er lett tilgjengeleg og det er enkelt å melde, fylgje opp og få oversikt over avvik.

Rådmann har årleg ein gjennomgang av risikostyring og internkontroll for å sikre «betryggende kontroll».

Kommunen har etiske retningslinjer nedfelt i arbeidsgjevarstrategien. Etikk og etiske problemstillingar er eit sentralt tema i arbeidet med kvalitetsutvikling i heile organisasjonen. Kommunen skal vera ein open og solid organisasjon med høg etisk standard.

Ei hensiktsmessig organisering, effektive arbeidsprosessar og god ressursbruk skal sikre at innbyggjarane mottar tenester av rett kvalitet og til rett tid, og at organisasjonens ressursar vert nytta på ein effektiv måte og innafor vedtatte økonomiske rammer.

Utviklingsarbeid har høg prioritet. Gjennom Lev Vel i Vaksdal-prosjektet er det gjennomført eit omfattande kompetanse-, innovasjon og utviklingsarbeid innafor helse og omsorg. Store deler av organisasjonen har vore involvert i aktiviteter og tiltak, kommunen samarbeider også aktivt med ulike FoU miljø og andre kommunar.

Oppvekst har hatt eit gjennomgåande utviklingsarbeid gjennom regionsamarbeidet over fleire år. Både barnehage, skule og PPT er involvert. Skule har vore med i Udir sitt program og har delteke på samlingar nasjonalt og hatt besøk av rettleiarkorpset lokalt. Ny læreplan frå 2020 har særleg stått i fokus. Barnehage er i gang med eit større kompetanse- og utviklingsprogram Andre deler av organisasjonen driv også med utviklingsarbeid, om enn i noko mindre skala.

Kommunen som arbeidsgjevar

Kommunesektoren skal møte framtidens behov og endringane som skjer i samfunnet. Dette krev ein nyskapande og endringsdyktig organisasjon med gjennomføringskraft til å utvikle tenester og arbeidsformer. For å lukkast er det avgjerande å ha motiverte og engasjerte medarbeidarar med riktig kompetanse.

Vårt overordna mål for arbeidsgjevarpolitikken er definert som

- Vaksdal kommune er ein attraktiv arbeidsgjevar
- Vaksdal kommune er ein nyskapande, dynamisk og lærande organisasjon

Det er utarbeida mål og strategiar for følgjande innsatsområder i arbeidsgjevarpolitikken:

- Etikk og samfunnsansvar
- Medarbeidarskap og leiing
- Samarbeid og arbeidsmiljø
- Innovasjon og utvikling
- Kompetente medarbeidarar
- Mangfald og likeverd

Arbeidsgjevarpolitikken er under revidering. Desse måla vil inngå i komande handlingsprogram. Revisjon av tilhøyrande planar og ev reglement vert lagt inn som tiltak under desse overordna måla.

Alle organisasjonar er i stadig endring. Endringstakten i samfunnet aukar og stiller nye krav til oss. Det skal gjennomførast tilpassingar til reduserte budsjettammer og effektivisering av tenestetilbodet i alle einingar og på alle nivå. Arbeidet vil krevje gode leiarar, medverknad frå tilsette, samarbeid med tillitsvalde og aktiv stabsstøtte i gjennomføringa. Det er viktig at organisasjonen har kompetanse og gode system når ein gjennomfører endring og omstilling. Her er kommunen sine rutinar for omstilling og eit formalisert og godt samarbeid med arbeidstakarorganisasjonen viktige verktøy for å sikre at prosessane blir gjennomførde på ein god og korrekt måte.

Rekruttering

Generelt er det bra søknad til faste stillingar i kommunen, men auka konkurrans om fagkompetanse merkast også hjå oss. Kommunen har tilsett 12 nye medarbeidarar i faste stillingar i 2018. Her er ikkje medrekna interne jobbskifte. Rekruttering av leiarar, teknisk/ingeniør og tilsette med spesialistkompetanse er krevjande. Det er også vanskar med å rekruttere til natt- og helgestillingar i pleie og omsorg. Vikarhenting er utfordrande både innafor barnehage, skule og helse og omsorg. Det var 55 tilsette som slutta i Vaksdal kommune i 2018, mot 47 tilsette som slutta i 2017.

Likestilling, inkludering og mangfold

Vaksdal kommune skal arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremje likestilling og hindre diskriminering. Organisasjonen skal vera prega av openheit, inkludering og mangfald – utan diskriminering på grunnlag av etnisitet, livssyn, kjønn, funksjonsevne, alder eller seksuell orientering. Kommunen skal tilby likeverdige tenester til alle. Dette gir retning for kommunen sin rolle som samfunnsutviklar, tenesteyter og arbeidsgjevar og er tatt inn i styringdialogen internt.

Kommunen har som mål å redusere uønska deltid og auke heiltidsstillingar. Det er særleg helse og omsorg som har deltidsstillingar. Undersøkingar viser at kommunen har lite uønska deltid, dei fleste som søker større stilling får det når noko er ledig. Ganske mange har i dag mellom 80 – 100% stilling i helse og omsorg. Med dei arbeidstidsordningane som er mest brukt vil dette gje fleire deltidstillingar på helg. Det har over tid vore arbeidd med nye alternative turnusar. Det er særleg dette med noko meir helgejobbing som skaper utfordringer.

For å vere ein attraktiv arbeidsgjevar ønskjer Vaksdal kommune å tilby heile faste stillingar til tilsette som ynskjer dette. I tillegg ynskjer vi føreseielege arbeidstid for våre tilsette. I samarbeid med fagorganisasjonane arbeidar me for å få på plass årsturnus i helse og omsorg. I tillegg har vi jobba med å få på plass ordningar der tilsette jobbar på tvers av fleire tenestestader i Vaksdal kommune.

Arbeidsgjevarorganisasjonen anbefalar kommunane å arbeide med heiltidskultur. Dette blir viktig for å møte framtida sine krav til kompetanse, arbeidsmiljø og fagleg utvikling. Mangel på ressursar gjer at ein må tenkje nytt med tanke på å utnytte ressursar på ein betre måte.

Heiltidskultur med faste heile stillingar som jobbar på tvers av tenesteområda, vil sikre tilsette føreseieleg arbeidstid og føreseieleg inntekt. Det vil også medføre mindre innleige av arbeidskraft frå vikarbyrå. God kvalitet og føreseielegheit for brukarane er viktig.

Ved utgangen av 2018 var gjennomsnittleg stillingsstorleik 75,76%, Kommunesektoren er kvinnedominert. Pr. 31.12.2018 var andel kvinner i Vaksdal kommune 77 % og menn 23 %. I leiande stillingar var 88 % kvinner og 12 % menn. Kommunen har som mål å få tilsett fleire menn i barnehage, skule og helse og omsorg.

Vaksdal kommune ønsker å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn og fleire har fått arbeid i kommunen dei siste åra. Kommunen har også mange i ulike typar praksis. I stillingar i kommunen er det i dag formelle krav til kvalifikasjoner. Det er utfordringer når det gjeld dokumentasjon av utenlandsk utdanning. Gode ferdigheter i norsk er nødvendig, både i møte med brukar, kollegar og saksbehandling. Gjennom programmet i Vaksdal Introsenter (VIS) arbeider kommunen med å sikre best mogeleg kvalifisering for jobb. I 2018 er det starta opp grunnskuletilbod for framandspråklege. VIS samarbeider tett med NAV om ptaksisplassar, jobbtilbod eller utdanningsløp.

Alder og pensjon

55 år og eldre: 125 personar som utgjer 98,36 årsverk = 32% av totalt tal tilsette – om lag som 2017

Under 30 år: 56 personar som utgjer 34,8 årsverk = 14,3% av totalt tal tilsette (8,73% i 2017)

Vaksdal kommune har inngått IA avtale og har fokus på målsetnadane. Verkemiddel i arbeidet:

Kartlegging av arbeidsmiljø: Vernerundar, medarbeidarundersøking (kvart 2 år) mv.

Lokal IA Handlingsplan

Lokale arbeidsmiljøgrupper

Bedriftshelseteneste

HMT system og verneteneste

Partssamarbeid

Dialog mellom legane, NAV og kommuneorganisasjonen

Samarbeid med ulike kompetansmiljø

Målsetnaden om eit sjukefråver i den kommunale organisasjonen på max 7 % vert vidareført. Sjukefråveret i kommunen har over tid vore for høgt og arbeidet vårt for å redusere sjukefråveret er gjennomgått og forsterka i perioden. Tidleg dialog, tettare oppfølging og betre koordinering ved tilrettelegging er fleire tiltak saman med arbeidsmiljøgrupper og kompetansehevingstiltak lokalt. Ved utgangen av 2018 var sjukefråveret 8,2%. Kommunen gjennomfører medarbeiderundersøking kvart andre år. 10-faktor er eit forskingsbasert verktøy frå KS. Undersøkinga er både medarbeiderskaps- og leiingsorientert og legg spesiell vekt på mestring, motivasjon og bruk av kompetanse.